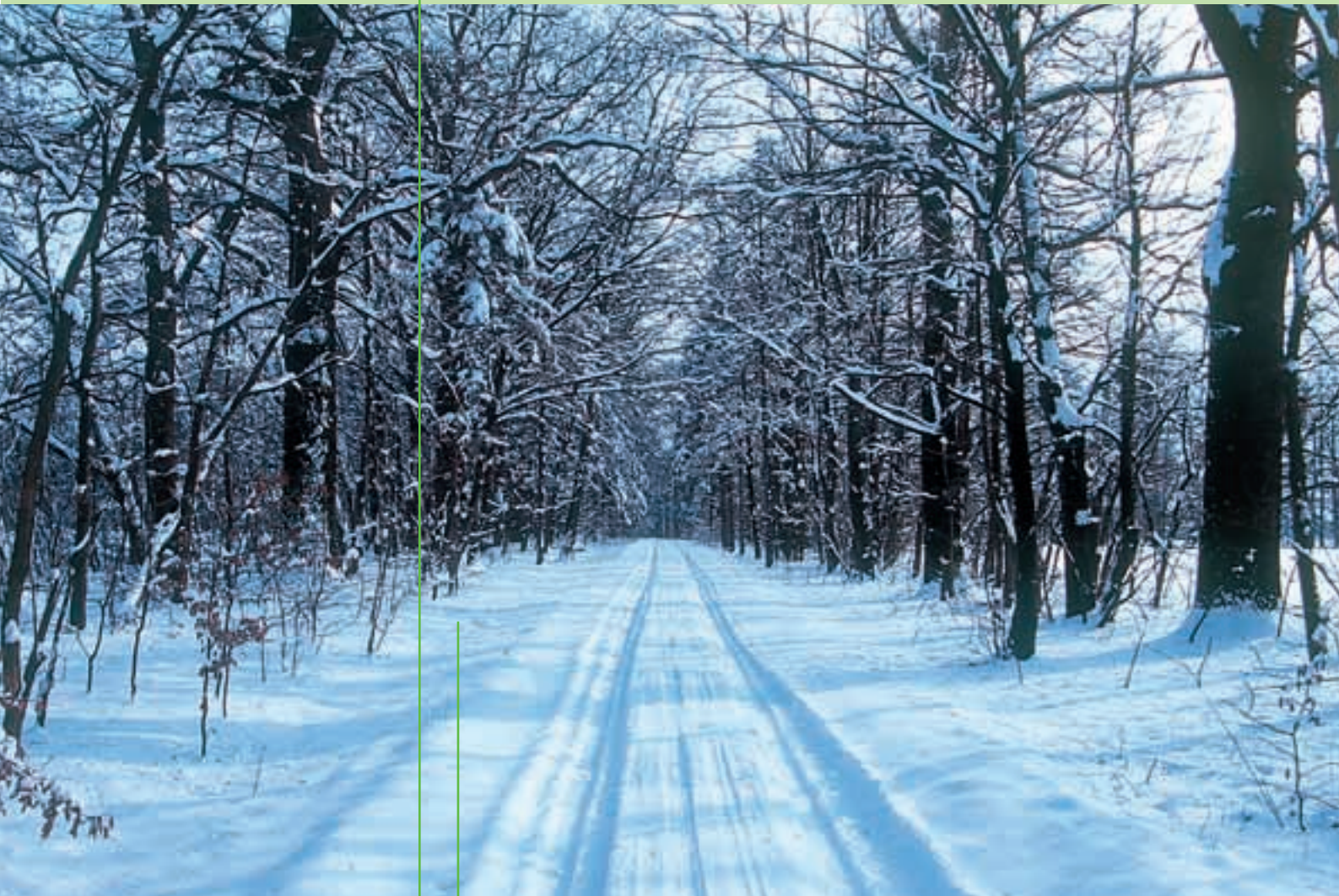

2

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

ročník 11
2005

Natura 2000 v České republice

Za peníze z Evropské unie můžete obnovit les

Naše lesy nejsou jen továrnou na dřevo

Jedle má šanci

Střípky z Indonésie

Sumatra

Běžné mosty; foto MVDr. Luděk Uzel

Orangutani jsou vděčným tématem v okolí vesnic, kde byli vychováni jako mláďata a jen málo kterému se podaří plně osamostatnit v rezervacích

Trofeje ulovených divokých zvířat jsou vždy otočeny očními důlky ke vchodu do domu; foto MVDr. Luděk Uzel

Sklizeň rýže pomocí srpů; foto MVDr. Luděk Uzel

INFORMACE Z VEDENÍ

Milé kolegyně, vážení kolegové, vážení čtenáři,

u příležitosti zahájení nového roku 2005 Vám byla vedením LČR deklarována řada velmi složitých a mimořádných úkolů, které stojí před všemi zaměstnanci státního podniku Lesy ČR a čekají na své řešení. Tyto úkoly jsou přímým důsledkem dlouhodobého poklesu celkové efektivity systému hospodaření LČR a vycházejí ze strategického zadání ministerstva zemědělství jako zakladatele LČR. Jejich součástí je zejména revize současných smluvních vztahů s cílem jejich liberalizace a transparentnosti a změna systému prodeje dříví u LČR, která má přinést vyšší ekonomický efekt z prodáváného státního dříví a významné zkvalitnění možnosti LČR jako producenta evropského významu aktivně agitovat na trhu se surovým dřívím. V důsledku snahy LČR o plnění zadání zakladatele došlo k závažným zjištěním v oblasti smluvních vztahů s dodavateli prací. Uvedený stav si vyžádal okamžité řešení, a to za podmínky přijetí takových opatření ze strany LČR, které zajistí kontinuitu obhospodařování státního lesa a dodávek surového dříví na trh. Tato opatření však vyžadovala náležitou spolupráci se smluvními partnery, kteří těžbu dříví a realizaci jeho většiny fyzicky zajišťují. I přes mimořádnou snahu LČR řešit problémy ve smluvních vztazích za uvedených podmínek se nepodařilo zabránit komplikacím, a to zejména v oblasti plnění dodávek surového dříví zpracovatelům, kteří jsou paradoxně smluvně vázáni přímo na LČR (systém tzv. zpětného odkupu). Dovoluji si zdůraznit, že za těmito komplikacemi není možno vidět pouze snahu LČR řešit problematiku smluvních vztahů s dodavateli prací. Na základě složitého vývoje v uvedené oblasti přistoupil ministr zemědělství dne 21. 1. 2005 k odvolání generálního ředitele LČR Ing. Kamila Vyslyšela a pověřil mne výkonem této funkce do doby jmenování nového GR, který vzejde z připravovaného výběrového řízení. Deklarovaným důvodem této personální změny byla snaha o uklidnění výše popsané komplikované situace. Účelem pak zintenzivnění realizace strategických cílů LČR vytýčených zakladatelem v roce 2003, stejně jako obnovení dialogu s podnikatelským sektorem LH ČR s cílem vybudování vzájemné důvěry. Dovolte mi, abych touto formou poděkoval za všechny zaměstnance LČR Ing. Kamila Vyslyšelovi za jeho vykonanou práci pro státní podnik Lesy České republiky. Chtěl bych Vás ujistit, že i přes uvedenou personální změnu současný management LČR nemění postoj k vytčeným strategickým cílům. Rovněž citlivost uvedeného problému ve vztahu ke smluvním partnerům a zpracovatelskému sektoru si stávající vedení LČR plně uvědomuje. Pochopitelně intenzivně vnímám, že se komplikace posledního období výrazně promítly i do celkové atmosféry uvnitř našeho podniku. Dovolte mi proto, abych připomněl, že výsledek hospodaření Lesů ČR závisí na kvalitě práce všech jeho pracovníků. Chtěl bych jasně deklarovat, že jsem si plně vědom nelehkých podmínek zejména Vás, kteří zajišťujete provozní výkony LČR. Chci Vás tímto ubezpečit, že se budu snažit učinit veškeré kroky vedoucí k tomu, aby byla Vaše kvalitní poctivá práce náležitě oceněna, aby se zvýšený objem úkolů a očekávaná zvýšená prosperita podniku promítla do Vašeho hodnocení. Budu se snažit činit vše pro to, aby pozice zaměstnance státního podniku Lesy České republiky oprávněně vzbuzovala respekt a uznání nejen u lesnické, ale i široké laické veřejnosti. Závěrem chci zdůraznit, že Vaším nejlepším příspěvkem k naplnění uvedených snah bude Vaše plné ztotožnění se se strategickými cíli LČR, Váš aktivní a pozitivní přístup při řešení každodenních úkolů a plné pracovní nasazení jakož i Vaše pochopení k objektivním problémům současné situace.

>>

Ing. Vladimír Blahuta
pověřen výkonem funkce generálního ředitele
státního podniku Lesy České republiky

Ilustrační foto na obálce: titulní strana – J. Zumr
zadní strana – J. Zumr

OBSAH

- 2 Natura 2000 v České republice
- 6 Za peníze z Evropské unie můžete obnovit les
- 7 Reforma Bavorských státních lesů se rozbíhá
- 10 Naše lesy nejsou jen továrnou na dřevo
- 13 Inspirace pro Hitchcocka
- 14 Jedle, jedle, jedle...
- 20 Jedle má šanci...
- 23 Myslivost na očích
- 24 Střípky z Indonésie
- 28 10. ročník lyžařských závodů lesníků České republiky
- 30 Nové odborné publikace a knihy
- 32 Mezinárodní lesnický veletrh ELMIA WOOD 2005
- 32 Fotosoutěž - Pohledy do přírody
- 32 Prezentace výsledků výzkumu VÚLHM, VS Opočno
- 36 Co zbývá dodat

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106,

501 68 Hradec Králové

tel.: + 420 495 860 265 (276)

fax.: + 420 495 262 391

e-mail: rezac@lesycr.cz , grepl@lesycr.cz

Vydává:

Lesy České republiky, s. p.

Přemyslova 1106, Hradec Králové 8

IČO: 42196451

Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický

Členové: Ing. Vlastimil Hudeček, Ing. Jaromír

Latner, CSc., Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří

Stonawski, Ing. Lubomír Šálek,

Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč

Redaktor: Petr Grepl

Grafická úprava: DÖRLAND, spol. s r. o.

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

(Uzávěrka příštího čísla 10. 3. 2005)

Rg1-1994

Natura 2000 v České republice

V průběhu roku 2004 jsme naše čtenáře informovali o procesu přípravy soustavy Natura 2000 v České republice. Závěr roku 2004 a začátek roku 2005 znamenal v této problematice významný posun vpřed. Nejen u nás, ale i v celé Evropské unii.

Ptačí oblasti

Ptačí oblasti jsou v České republice vyhlášovány nařízeními vlády. Vláda České republiky postupně schválila 38 z původních 41 oblastí navržených Českou společností ornitologickou. Jednu navrženou ptačí oblast vláda nepřijala a o zbývajících dvou, týkajících se rybníků na jihu Čech, bude dále jednat. Všechna nařízení vlády nabyla účinnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů.

Seznam ptačích oblastí na území ČR, doplněný příslušnými čísly nařízení vlády, jimiž byly vyhlášeny, a přehledem územně příslušných orgánů ochrany přírody, je uveden v tabulce. Rozsah pozemků s právem hospodařit LČR, který je součástí ptačích oblastí, bude upřesněn poté, co od MŽP obdržíme vymezení ptačích oblastí v elektronické verzi.

Podle platné právní úpravy jsou ptačí oblasti řazeny mezi obecně chráněné části přírody. Zákon pro ně nestanoví žádné tzv. základní ochranné podmínky platné jednotně pro všechny oblasti. Nevyhlašují se pro ně ochranná pásma a nezpracovávají se plány péče.

Bližší ochranné podmínky jednotlivých ptačích oblastí jsou uvedeny v příslušných nařízeních vlády, jimiž jsou tyto oblasti vyhlášeny. Mají se vztahovat k ochraně těch druhů ptáků, pro

něž jsou tyto oblasti vyhlášovány. Zcela bez ochranných podmínek je vyhlášeno několik málo ptačích oblastí, jejichž vymezení odpovídá hranicím současných národních přírodních rezervací (například NPR Řežabinec, NPR Lednické rybníky).

Ochranné podmínky v ptačích oblastech jsou formulovány v podobě předchozího souhlasu k vyjmenovaným činnostem, udělovaného ve správním řízení. Není-li v textu nařízení uvedeno jinak, omezení se vztahují na celou ptačí oblast, vyjma současně zastavěných a zastavitelných území obcí („intravilánů“). Provádění vyjmenovaných činností bez předchozího souhlasu je pro nepodnikající fyzické osoby přestup-

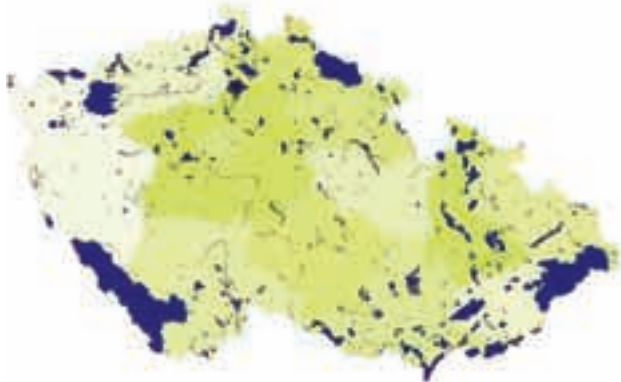
pek s možnou výší pokuty až 50 tisíc Kč. Pro podnikající fyzické a právnické osoby jde o správní delikt, s výší možné pokuty až 1 mil. Kč.

Namísto povinnosti předchozího souhlasu lze v konkrétních vyjmenovaných případech a ptačích oblastech oznámit určité lesnické činnosti (úmyslné těžby, mechanizované pěstební činnosti, plošnou přípravu půdy) stanovený počet dnů předem příslušnému orgánu ochrany přírody. Tyto činnosti lze provést teprve po uplynutí stanovené lhůty.

Nahodilé těžby ve smyslu ustanovení § 32 odst. 1 a 2 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, v platném znění, nejsou (až na výjimky v ptačí oblasti Beskydy, Horní Vsacko, hnízdní kolonie v ptačí oblasti Jaroslavické rybníky) nijak omezeny.

U zbývajících ochranných podmínek nelze předchozí souhlas nahradit ohlášením činnosti předem. Specifické místní úpravy (na co se omezení nevztahuje) jsou uvedeny v jednotlivých nařízeních vlády.

Ve všech ptačích oblastech pak zákon umožňuje uzavření smlouvy o způsobu hospodaření v ptačí oblasti s příslušným orgánem ochrany přírody. Tato smlouva může nahradit předchozí souhlasy k činnostem vyjmenovaným v nařízení vlády. Poslední způsob zajištění ochrany bude z hlediska LČR preferován.

V návaznosti na vyhlášení ptačích oblastí LČR vydaly vnitropodnikový pokyn k hospodaření v ptačích oblastech, jehož cílem je zajištění souladu dalšího hospodářského využívání území s ochranou ptáků, pro něž jsou jednotlivé oblasti vyhlášeny.

V případě, že v důsledku omezení v ptačí oblasti včetně rozhodnutí vydaných na základě příslušných nařízení vlády vznikne újma, LČR uplatní nárok na její finanční náhradu (na základě prováděcí vyhlášky k § 58 zákona o ochraně přírody a krajiny, která vyjde v průběhu roku 2005.)

>>

Seznam ptačích oblastí

Číslo	Název	Rozloha (ha)	Nařízení vlády	Částka	Orgán ochrany přírody
1	Křivoklátsko	31 932	684/2004 Sb.	232/04	SCHKO Křivoklátsko
2	Doupovské hory	63 116	688/2004 Sb.	232/04	Min. obrany, SCHKO Labské pískovce
3	Nádrž vodního díla	1 192	530/2004 Sb.	182/04	KrÚ Ústeckého kraje Nechanice
4	Novodonské rašeliniště	15 963	24/2005 Sb.	05/05	SCHKO Labské pískovce - Kovářská
5	Východní Krušné hory	16 368	28/2005 Sb.	05/05	KrÚ Ústeckého kraje
6	Labské pískovce	35 516	683/2004 Sb.	232/04	Správa NP ČŠ, SCHKO Labské pískovce, SCHKO Lužické hory
7	Českolipsko - Dokeské pískovce a mokřady	9 410	598/2004 Sb.	205/04	SCHKO Kokořínsko
8	Jizerské hory	11 674	605/2004 Sb.	205/04	SCHKO Jizerské hory
9	Krkonoše	40 907	600/2004 Sb.	205/04	Správa KRNP
10	Rožďalovické rybníky	6 616	606/2004 Sb.	205/04	KrÚ Středočeského kraje, Královéhradeckého kraje
11	Žehuňský rybník - Obora Kněžičky	1 964	531/2004 Sb.	182/04	SCHKO Kokořínsko
12	Bohdanečský rybník	307	608/2004 Sb.	205/04	SCHKO Kokořínsko
13	Komárov	2 046	679/2004 Sb.	232/04	KrÚ Pardubického kraje
14	Broumovsko	9 129	20/2005 Sb.	05/05	SCHKO Broumovsko
15	Orlické záhoří	904	532/2004 Sb.	182/04	SCHKO Orlické hory
16	Králický Sněžník	30 225	685/2004 Sb.	232/04	KrÚ Pardubického kraje, Olomouckého kraje
17	Jeseníky	52 228	599/2004 Sb.	205/04	SCHKO Jeseníky
18	Litovelské Pomoraví	9 319	23/2005 Sb.	05/05	SCHKO Litovelské Pomoraví
19	Libavá	32 728	533/2004 Sb.	182/04	Min. obrany
20	Poodří	8 063	25/2005 Sb.	05/05	SCHKO Poodří
21	Heřmanský stav - Odra - Poolší	vláda nepřijala			
22	Beskydy	41 907	687/2004 Sb.	232/04	SCHKO Beskydy
23	Horní Vsacko	27 001	686/2004 Sb.	232/04	SCHKO Beskydy
24	Hostýnské vrchy	5 177	22/2005 Sb.	05/05	KrÚ Zlínského kraje
25	Bzenecká Doubrava	11 721	21/2005 Sb.	05/05	SCHKO Bílé Karpaty - Strážnické Pomoraví
26	Hovoransko-Čejkovicko	1 412	604/2004 Sb.	205/04	KrÚ Jihomoravského kraje
27	Soutok - Tvrdonicko	9 576	26/2005 Sb.	05/05	Správa CHKO Pálava
28	Lednické rybníky	689	601/2004 Sb.	205/04	Správa CHKO Pálava
29	Pálava	8 536	682/2004 Sb.	232/04	Správa CHKO Pálava
30	Střední nádrž vodního díla Nové Mlýny	1 047	27/2005 Sb.	05/05	KrÚ Jihomoravského kraje
31	Jaroslavické rybníky	358	603/2004 Sb.	205/04	KrÚ Jihomoravského kraje
32	Podyjí	7 677	534/2004 Sb.	182/04	Správa NP Podyjí
33	Třeboňsko	47 386	680/2004 Sb.	232/04	SCHKO Třeboňsko
34	Údolí Otavy a Vltavy	18 381	607/2004 Sb.	205/04	KrÚ Jihočeského kraje, KrÚ Středočeského kraje
35	Řezabinec	110	535/2004 Sb.	182/04	SCHKO Třeboňsko
36	Hlubocké obory	3 322	609/2004 Sb.	205/04	KrÚ Jihočeského kraje
37	Českobudějovické rybníky	6 362	v jednání		KrÚ Jihočeského kraje
38	Dehtář	341	v jednání		KrÚ Jihočeského kraje
39	Novohradské hory	9 030	602/2004 Sb.	205/04	SCHKO Blanský les
40	Boletice	23 580	19/2005 Sb.	05/05	Min. obrany, Správa NP a CHKO Šumava
41	Šumava	97 501	681/2004 Sb.	232/04	Správa NP a CHKO Šumava
CELKEM		700 721			

Ilustrační foto M. Louda

Evropsky významné lokality

Dne 22. 12. 2004 schválila vláda svým usnesením č. 1320 návrh národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 podle směrnice o stanovištích. Návrh obsahuje podle tiskové zprávy MŽP 864 lokalit. Evropsky významné lokality mají pokrýt zhruba devět procent území státu. Přibližně dvě třetiny z nich překrývají již existující zvláště chráněná území.

Původně bylo k zařazení do národního seznamu v České republice navrženo celkem 905 lokalit různé velikosti a charakteru, z toho 805 lokalit v kontinentální biogeografické oblasti a 100 lokalit v panonské biogeografické oblasti. Předjednání lokalit v rámci panonské oblasti probíhalo koncem roku 2003, v rámci kontinentální oblasti od května 2004.

Národní seznam nebyl k datu zpracování tohoto příspěvku (2. 2. 2005) dosud oficiálně zveřejněn v tištěné formě ve Sbírce zákonů ani v elektronické podobě. Jakmile bude zveřejněn ve Sbírce zákonů, začnou tyto lokality požívat předběžnou ochranu podle ustanovení § 45b zákona o ochraně přírody a krajiny: „Poškození evropsky významné lokality zařazené do národního seznamu a sporné lokality je zakázáno. Za poškození se nepovažuje řádné hospodaření prováděné v souladu s platnými právními předpisy a smlouvami uzavřenými dle § 69 tohoto zákona“.

Český Národní seznam byl spolu se seznamem vyhlášených ptačích oblastí předán Evropské komisi dne 8. února 2005. Dosud žádný národní seznam nebyl uznán hned napoprvé za dostatečný. Národní seznamy jednotlivých členských zemí byly většinou opakovaně upřesňovány a doplňovány.

Po schválení národního seznamu Evropskou komisí bude nutné zajistit nejpozději do šesti let jejich ochranu formou smluvně chráněného území nebo vyhlášením v kategorii ZCHÚ navržené v národním seznamu (pokud již lokalita není vyhlášena). Ochranné podmínky každé lokality budou odpovídat minimálně základním ochranným podmínkám stanoveným u příslušné kategorie ZCHÚ dle platného znění zákona č. 114/1992 Sb.

Evropsky významné lokality v zemích bývalé „evropské patnáctky“

(Připraveno podle tiskových zpráv Evropské komise. Podrobnější informace mohou zájemci nalézt na <http://europa.eu.int/comm/environment/nature/home.htm>.)

Efektivní naplňování obou směrnic EHS, na základě kterých je vytvářena soustava Natura 2000, je Evropskou komisí považováno za nezbytný předpoklad pro splnění cíle stanoveného summitem hlav států EU ve švédském Göteborgu v červnu 2001 – zastavení úbytku biodiverzity v Evropě nejpozději do roku 2010.

Území bývalé evropské patnáctky spadají do šesti biogeografických provincií (makaronéská, alpská, atlantická, kontinentální, mediteránní a boreální). Seznamy evropsky významných lokalit podle směrnice o stanovištích pro jednotlivé biogeografické provincie jsou tvořeny na základě návrhů členských států, které jsou hodnoceny na biogeografických seminářích pod patronací Evropské agentury pro životní prostředí, jejího odborného pracoviště – Evropského tematického střediska pro ochranu přírody a biodiverzity. První seznam evropsky významných lokalit SCI (Sites of Community Importance) byl schválen Evropskou Komisí v prosinci 2001 pro makaronéskou oblast.

Ilustrační foto J. Zumr

Druhým v pořadí je seznam pro alpskou oblast. Schválené lokality (959) pokrývají 37 % plochy této provincie, tedy horských oblastí v sedmi členských státech EU (Finsko, Francie, Rakousko, Německo, Itálie, Španělsko a Švédsko). V jednotlivých státech se pokrytí pohybuje od 13 % v Rakousku do 50 % ve Finsku, Španělsku a Švédsku. Pro 17 typů přírodních stanovišť a 8 druhů je však seznam lokalit označen za nedostatečný a příslušné členské státy jsou povinny doplnit další lokality.

Dne 8. prosince 2004 schválila Evropská komise neúplný evropský seznam lokalit SCI pro kontinentální a atlantskou biogeografickou oblast ve starých členských zemích. Seznam zahrnuje 4958 lokalit s celkovou plochou 49 194 km². Z toho je 40 838 km² na pevnině a 8356 km² mořských. Při hodnocení národních seznamů bylo shledáno nedostatečné zastoupení lokalit pro 72 typů přírodních stanovišť, z toho 20 prioritních, a pro 74 druhů, z toho 6 prioritních. Příloha rozhodnutí Evropské komise obsahuje výčet těchto typů stanovišť a druhů s uvedením členského státu, pro který je v daném směru národní seznam nedostatečný a příslušný stát jej bude muset pro splnění svých povinností doplnit. Žádná z hodno-

cených zemí nenaplnila svou povinnost úplně. Seznamy byly shledány úplnými za kontinentální oblast pro pevninskou část Dánska a za atlantskou oblast pro pevninu Holandska, Belgie a Dánska. Navíc ještě Německo a Francie musí zaměřit vědecký výzkum a hodnocení na 3 další typy přírodních stanovišť a na 14 druhů.

Dne 17. ledna 2005 schválila Evropská komise neúplný seznam evropsky významných lokalit pro boreální biogeografickou oblast ve Finsku a Švédsku. Přijatý seznam zatím obsahuje 5026 lokalit, pokrývá na pevnině plochu 82 377 km² a na moři 9375 km². Evropská komise vyzvala oba státy k jeho doplnění. Výzva obsahuje výčet typů přírodních stanovišť a druhů, pro které musí oba státy doplnit další lokality.

Seznamy týkající se vyhlášených ptačích oblastí ve starých i nových zemích EU a navržených evropsky významných lokalit v nových zemích EU nejsou souhrnně k dispozici.

»

RNDr. Jiří Stonawski, ředitelství podniku

Za peníze z Evropské unie můžete obnovit les

Pečujete o les? Pak i vy můžete získat dotaci ze společných fondů Evropské unie. V případě programu Lesní hospodářství mohou žadatelé podat projekt v rámci čtyř podopatření na celkem osm investičních záměrů a mohou získat 50 až 100 procent vynaložených nákladů zpět. Přijatelné výdaje pro jeden projekt se mohou pohybovat v rozmezí od 19 tisíc do 53,1 miliónu korun, v závislosti na konkrétní investici.

Při obnově lesa poškozeného přírodními kalamitami a požárem a při zavádění preventivních opatření je možné získat finanční podporu zejména na různá ochranná opatření před přírodními kalamitami, na mimořádná opatření při kalamitách, na rekonstrukce poškozených lesních porostů nebo na obnovu lesa po kalamitních těžbách.

Podporuje se také zavádění preventivních protipovodňových opatření v lese, jako je například hrazení bystřin nebo protierozní opatření s cílem zabránit sesuvům půdy či vymývání lesní půdy. Požádat o podporu v této oblasti mohou vlastníci nebo nájemci lesa včetně vlastníků veřejných lesů, (včetně obcí) a sdružení s právní subjektivitou vlastníků nebo nájemců lesů.

V rámci investic do lesů je možné získat podporu i na projekty týkající se výstavby, rekonstrukce nebo modernizace lesní dopravní sítě či na stavbu malých vodních nádrží nebo rybníků s cílem zadržet vodu v lesích. Dotaci lze získat i na různá odvodňovací zařízení. Je možné předkládat také projekty podporující návštěvnost lesa a bezpečnost jeho návštěvníků (například budování turistických stezek). Dotuje se i pořízení strojů a zařízení na údržbu a opravy lesních cest, pěšin a stezek, ale i zařízení na údržbu a čištění vodních ploch, vodotečí a meliorační sítě a rovněž pořízení ekologických technologií.

V případě sdružování majitelů lesa mohou žadatelé získat finanční podporu zejména na zařízení kancelářských prostor a jejich vybavení, včetně výpočetní techniky, a dále na pořízení různých předmětů souvisejících s činnostmi, které bude sdružení pro své členy vykonávat. Příjemcem podpory zde bude sdružení s právní subjektivitou, které dosud neobdrželo podporu na založení sdružení, za podmínky, že sdružuje nejméně deset vlastníků lesa a minimální výměra sdružovaných lesních majetků je 150 ha.

Pokud jde o zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd, je možné požádat o podporu na činnosti související se zalesňováním, jako je například příprava půdy, nákup sazenic, ošetření půdy před setím nebo sázením, doprava sadebního materiálu či vlastní výsadba, včetně péče o mladé lesní kultury.

Další kolo příjmu žádostí o dotace z programu Lesní hospodářství bude v průběhu února 2005 vyhlášeno ministrem zemědělství. Zpracovávat projekty proto doporučujeme začít co nejdříve. V průběhu příprav mohou žadatelé dílit činnosti konzultovat na regionálních odborech Státního zemědě-

Ilustrační foto M. Louda

ského intervenčního fondu, kde jim po předchozí domluvě odborníci poradí, zda jejich projekt odpovídá požadavkům a zda splňuje všechny podmínky. Tím získají žadatelé také dostatek času na zajištění všech povinných příloh.

Co podporuje program Lesní hospodářství

- obnovu lesa poškozeného přírodními kalamitami a požárem;
- zavádění příslušných preventivních opatření (například na hnojení a vápnění ohrožených lesních ploch);
- investice do lesů, projekty podporující návštěvnost lesa a bezpečnost jeho návštěvníků (například budování turistických stezek);
- sdružování majitelů lesa;
- zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd.

>>

Hugo Roldán, Petra Hodová, ministerstvo zemědělství
Převzato z Hospodářských novin 20. 01. 2005

Reforma Bavorských státních lesů se rozbíhá

(Rozhovor s bavorským ministrem zemědělství a lesnictví, panem Josefem Millerem)

V Bavorsku se připravuje reforma státních lesů. Jaké jsou důvody pro rozhodnutí reformovat starou, ctihodnou, bavorskou lesní správu a v čem spočívají plánované změny?

Je nutné zabezpečit dosažené výsledky a úspěšně je uvést do budoucnosti. Výchozí situace je těžká. Propad cen dříví a stále stoupající náklady přivedly evropské lesní hospodářství do vážné krize. Lesní hospodaření blízce přírodě a velké nároky na kvalitu lesa nejsou s dosavadními správními strukturami nadále financovatelné. Stojíme před velkou výzvou, jak návratně organizovat moderní a nároky plné lesní hospodářství. Důležitým stavebním kamenem je štíhlá a efektivní státní lesní správa. Za tímto účelem se rozčleňuje obhospodařování státního lesa v ústav veřejného práva a ostatní úlohy jako výsostné funkce, dozor nad lesy a i poradenství privátním lesům budou vykonávány úřady pro zemědělství a lesnictví. Reformuje se tedy jen systém státní správy, ne les samotný.

V jaké fázi se nyní nachází lesnická reforma a jaké finanční výnosy lze po její realizaci očekávat?

Nacházíme se v zakládající fázi. Pracujeme intenzivně na organizační realizaci reformy. K možným finančním výnosům bych nechtěl zatím uvádět žádné konkrétní údaje.

V českých médiích byly zveřejněny zprávy, že státní podnik Lesy České republiky vykazuje již řadu let, jako jediná organizace v EU, která je pověřena správou státních lesů, pozitivní hospodářské výsledky. Jaký zisk dosahují bavorské státní lesy a jaké úlohy musejí přitom splňovat?

Toto velmi odvážné vyjádření zcela nesouhlasí: např. rakouské spolkové lesy, které jsou pověřeny obhospodařováním rakouského státního lesa, od jejich založení odvádějí značné dividendy Rakouské republice. Ale také Bavorská státní lesní správa pracuje úspěšně a vykazuje již více let pozitivní hospodářský výsledek, jak ilustruje přiložená tabulka:

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
mil. €	4	14	17	1	2	6	2
€/m ³	1	4	5	0,2	0,4	2	0
€/ha	5	20	24	1	3	9	3

Jakých hodnot by měl po realizaci plánovaných opatření dosáhnout hospodářský výsledek na m³ těžby?

Zde bych chtěl poukázat na moji zmíněnou odpověď: žádné údaje v tomto časovém okamžiku.

Ministerstvo zemědělství České republiky, v jehož kompetenci se nacházejí Lesy České republiky, pracuje na novém strategickém konceptu. Základní linie spočívají v redukci prodeje dříví nastojato (doposud prodávaly LČR 94 % své těžby dříví nastojato). Jak je vysoký podíl prodeje dříví

Ilustrační foto M. Louda

nastojato a ve vlastní režii u bavorských státních lesů nebo u Rakouských spolkových lesů, které dosahují relativně vysokých výnosů?

Bavorské státní lesy prodávaly v r. 2004 jen 2 % své roční těžby nastojato. Zbývajících 98 % bylo prodáno ve vlastní režii.

Pokud víme, mají také státní lesy ve skandinávských zemích prodej dříví pevně ve vlastních rukou. V čem spočívají důvody pro trend, že si státní lesy prodávají dříví samy?

V 90. letech patřil prodej dříví nastojato k důležitým tržním postupům Bavorských státních lesů. Samostatné organizace podnikatelů převzaly úlohu shromažďovat dříví také ze státního lesa a tak ho učinit dostupným dřevozpracujícímu průmyslu. Vnitřní analýzy vedly časem k výsledku, že při této formě prodeje není zaručeno optimální využití přidané hodnoty. Následně byl zaveden v roce 1997 nový systém prodeje. Ústředním bodem bylo posílení centrálního prodeje dříví při současném poklesu dílčích obchodních podílů. Význam najímání živnostenských zprostředkovatelů od této doby kontinuálně klesá.

>> LČR obhospodařují kolem 1,3 mil. ha lesní plochy, což představuje cca 53 % lesů v České republice. Hlavní produkt jejich činnosti je z cca 80 % smrková pilařská kulatina. Vy jste před lesní reformou jistě přemýšleli, kde má Bavorská lesní správa své rezervy. Mohli byste si na základě vašich analýz a značných evropských zkušeností představit, že se prodej dříví u vašich státních lesů, které hospodaří v podobných produkčních podmínkách jako LČR, uskutečňuje přes soukromé s dřevem obchodující firmy, a že výnosy pro stát jsou tak vyšší, než když si státní lesy prodávají dříví samy?

Bavorské státní lesy se mohou s 50% podílem pilařské kulatiny na regionálních trzích prezentovat jako velmi stabilní producent a dodavatel, nabízející své dříví. Nejen z pohledu celkového množství dříví, ale i v návaznosti na profesionální organizaci jsme uznáváni jako rovnocenný a spolehlivý partner dřevozpracujícího průmyslu. To je partnerství, které se odráží i v dosažených cenách. Obchodování s dřívím přes prostředníky je podle našeho názoru oprávněné jen tehdy, když (např. shromažďování jeho množství) podporuje nebo umožňuje výměnu zboží. To je případ zvláštních sortimentů nebo shromažďování množství dříví z malých lesních celků či malých privátních lesů.

Naproti tomu při prodeji masových sortimentů, které Bavorské státní lesy ve větším než tržně poptávaném množství produkuje, nahlížíme na organizace, obchodující s dřívím, jako na mezičlánek, kterého je se třeba vyvarovat. Napjatá situace ve výnosech v lesním hospodářství vyžaduje v tomto případě tyto mezičlánky, které jsou zatížené přebytečnými náklady, odbourat. Také z pohledu lesnického provozu nepovažujeme oddělení odbytu od provozní činnosti za doporučeníhodné. Cíle prodeje dříví a lesního závodu mohou jen ve výjimečných případech stát proti sobě. My jsme toho názoru, že integrace obou cílových systémů v jednu organizaci předchází jednostrannému využití lesního majetku.

Proto jsme se na základě výše uvedených skutečností, tj. obnovení a zvýšení efektivity odbytového systému, rozhodli jít jinou cestou a naše odbytové struktury přizpůsobit (vznikem oddělení centrální péče o zákazníky) změněným podmínkám a zaměřit se na odběratele. Zkušenosti, které jsme na této cestě od roku 1997 udělali, nám potvrzují správnost tohoto rozhodnutí.

Jste tedy toho názoru, že by měla také státní organizace podnikatelsky myslet a tím také logisticky ovlivňovat trh se dřívím, aby dosáhla dobrého hospodářského výsledku? Kde jsou výhody, když si státní lesy samy mohou organizovat pohyb dřevní hmoty?

Optimalizace logistiky je jednou z centrálních úloh středoevropského lesnictví a dřevařství. Jako vhodná předávací místa se přitom krystalizují lesní porost a dřevozpracující závod. Prodej franko lesní cesta utváří ještě dnes obchodní vztahy ve střední Evropě, je to ale model, který stále více odeznívá. Slučující se dřevozpracující průmysl vytváří vlastní zpracovatelské organizace a zvyšuje v posledních letech podíl nákupů dříví nastojato. Aby se nadále mohla těžba dříví, která je centrální lesnickou úlohou, efektivně řídit a organizovat, musí si lesní hospodářství uvědomit tento vývoj a proti tomuto vývoji učinit dřevozpracujícímu průmyslu, vytvářejícímu tlak na prodej nastojato, nabídku dodávek až do pilařského závodu.

My vidíme skutečné provozní výhody takového přetvoření našich dodavatelských vztahů. Dodávky přímo k odběrateli nám umožňují některé provozní aspekty (lokální polomy, ochranu lesa, skladovací kapacity) silněji zapojit do organizace transportu než doposud. Se spolehlivými dodávkovými profily umožňujeme redukci lesních skládek a zlepšujeme šance právěho likvidačního managementu.

Ilustrační foto M. Louda

V neposlední řadě spatřujeme v převzetí logistických procesů do vlastních rukou také jako efektivní možnost k posílení návaznosti na zákazníka. Vysoké dopravní podíly, spojené s převzetím transportní logistiky, nás činí ke stále obtížněji vyměnitelnému obchodnímu partnerovi. Také toto bude střednědobě odraženo v dosažené ceně.

Nevzniká přitom nebezpečí korupce a umí státní úředníci vůbec podnikatelsky myslet? Jakými řídicími nástroji je zde zajištěna funkčnost?

Podnikatelské myšlení by nemělo být spojováno se zaměstnaneckým vztahem. Když jsou spolupracovníci motivováni a odpovídají za strategii státních lesů, potom vzniká – nezávisle na zaměstnaneckém poměru – velmi mnoho kreativity a právě také podnikatelského myšlení, které nás posouvá vpřed. Nebezpečí korupce vzniká teoreticky jen tehdy, když se jedná o peníze. Jako u všech státních správ, platí také pro Bavorské státní lesy tzv. „princip čtyř očí“. To vede vedle kontroly kolegů také k zajišťování kvality.

Když dojde k případu korupce, musí být všem účastníkům jasno, že úředníka, respektive zaměstnance, čekají disciplinární a právně pokutní opatření a zákazník bude striktně vyloučen z budoucího nákupu dřeva u Bavorských státních lesů.

LČR zadávají střednědobé smlouvy komplexních lesnických činností (péče o les a těžba dřeva) akciovým společnostem. Jak je to se zadáváním státních zakázek u Bavorských státních lesů? Vykánávají se tyto činnosti s vlastními zaměstnanci?

Optimální nasazení vlastního personálu má v Bavorsku nejvyšší prioritu. Naším cílem je převládající podíl lesnicko – provozních činností zabezpečit vlastními zaměstnanci. Abychom si ale zachovali flexibilitu pracovního objemu u sezónních a konjunkturálních výkyvů, je pro nás nezbytné nasazení privátních podnikatelů. V minulých pěti letech jsme ročně minimálně 30 % objemu všech prací přenechali cizím pracovním silám.

Nejvyšší kontrolní úřad ČR v minulém roce zjistil, že LČR v minulosti na 73 % svých zakázek nevypsaly výběrové řízení a dále, že 45 % jejich lesních ploch obhospodařovalo jen šest dominantních firem, které byly tímto přímo zvyšovány. Byly by tyto praktiky možné i u Bavorských státních lesů nebo v rámci Evropské unie?

Popisovaný postup není u Bavorských státních lesů zpravidla možný. Jako všechny veřejné správy v Německu, respektive v Bavorsku, nemohou ani státní lesy volně rozhodovat o svých způsobech zadávání veřejných zakázek. V národním znění linii evropské unie 2004/17/EG a 2004/18/EG, právě tak jako v předpisu 1874/2004, má veřejná správa při zadávání zakázek použít předpisy zadávajícího řádu. Podle těchto předpisů je zásadně nutno vypsát výběrové řízení při stavebních, dodávacích a služebních zakázkách, když cena zakázky dosáhne určité hranice nebo ji překročí. Cenu zakázky do 200 tisíc EUR je nutno vypsát národně, od 200 tisíc EUR mezinárodně.

Jaké by byly podle vašeho mínění důsledky, když by se něco takového stalo? Podle jakých právních předpisů se řídí Bavorské státní lesy při vypsání veřejných zakázek? Jakou roli hrají v této oblasti linie EU?

Jestliže by se bezdůvodně předepsané postupy nedodržely, mají eventuální spoluuchazeči možnost právně napadnout výsledek výběrového řízení a tím způsobit nové vypsání. V rámci Evropské unie dohlíží Evropský kontrolní úřad na to, aby byly v členských státech linie EU dodržovány. Porušování se mimo jiné trestá i peněžní pokutou.

LČR spravují více než 2900 budov. Jak spravují Bavorské státní lesy své nemovitosti? Jsou objekty nepotřebné k lesnické činnosti prodávány nebo pronajímány? Jakým způsobem toto probíhá a jak je zajištěna objektivita?

Nepotřebné nemovitosti Bavorských státních lesů se prodávají, jestliže je jiné státní správy nepotřebují. Platí zde princip, že státní nemovitosti nesmí být prodány pod svou cenou. K zajištění objektivit je ke každému objektu vystaven znalecký posu-

dek a pak zde platí zásady veřejného výběrového řízení. Výsledky prodeje jsou pravidelně přezkoumávány kontrolním úřadem.

Co byste přál jako neutrální pozorovatel nyní Lesům České republiky do úspěšné budoucnosti?

Velká šance, kterou vidím v každé restrukturalizaci a organizaci procesů obchodu, je zamyslet se zásadně nad dosavadními strukturami a přepracovat je, kde je to nutné. Většinou tímto vznikne pro všechny účastníky jednodušší, systematictější a transparentnější systém práce než doposud.

Těšilo by mě, kdybychom se mohli v budoucnosti navzájem s jinými evropskými státními lesy partnersky porovnávat, v neposlední řadě kvůli tomu, abychom se mohli od sebe učit a tím ze sebe profitovat. Přejí LČR, aby vypracovaly jasný strategický koncept, ve kterém jsou zohledněny všechny moderní řídicí a organizační trendy, aby mohly v budoucnosti úspěšně hospodařit. My potřebujeme silné partnery! Neboť jen společně můžeme nám svěřené přírodní dědictví úspěšně a podnikatelsky obhospodařovat a tím ho také zachovat.

Dokážete si představit skutečně smysluplnou a především praktickou spolupráci se středoevropskými státními lesy?

Ano, přirozeně! Praktická spolupráce je myslitelná v mnoha případech: Tak si můžu dobře představit společné projekty na ochranu přírody. Ale také při prodeji dřeva taháme konec konců za stejný provaz, a tak bychom se mohli u mezinárodních velkých zákazníků dobře doplňovat.

Jedním jsem si jistý: Jedno – ať soukromé nebo státní – vlastníci lesa budou muset v budoucnosti více spolupracovat, aby mohli čelit požadavkům globálního tržního hospodářství a stoupajícím celospolečenským nárokům. >>

Rozhovor připravil F. D., agentura Dorland

(Pozn.: redakce neodpovídá za stylistickou formulaci otázek a odpovědí, ani za věcnou správnost uváděných informací a údajů.)

Ilustrační foto M. Louda

Naše lesy nejsou jen továrnou na dřevo

(Na Křivoklátě bylo otevřeno první informační středisko LČR)

V Křivoklátě je nově k dispozici Informační středisko Lesů ČR. „Křivoklátské lesy jsou skvostem, který by neměl být veřejnosti utajován. Chceme otevírat vrátka těm, kteří mají zájem tyto krásy poznávat a obdivovat,“ slibují jeho zaměstnanci. Středisko sídlí v Hradní ulici, v budově, ve které sídlil dříve oblastní inspektorát Lesů ČR Křivoklát.

Lidé o lese vědí málo

„Kdo blíže poznal naše křivoklátské lesy, napadne ho, že v rámci střeodočeského regionu nemohlo být zvoleno lepší místo pro fungování střediska. Křivoklátské lesnictví má staletou tradici a jeho úroveň je v odborných lesnických kruzích všeobecně dobře známa,“ řekl nám Miroslav Pecha z LS Křivoklát. Právě on bude jedním z lidí, kteří budou garantovat odbornou náplň střediska. Organizačním řízením zde byla pověřena Taťána Friebertová. Jedním z bodů činnosti informačního střediska je objektivně informovat širokou veřejnost o stavu lesů, současné diferenciaci vlastnických vztahů či o úrovni lesnického hospodaření. „Při kontaktu s lidmi neustále zjišťujeme, že obecné povědomí o těchto tématech je nedostatečné,“ zdůraznil Pecha. Dále se počítá s navázáním na aktivity rozjeté už v předešlých letech, konkrétně s pořádáním exkurzí, vycházek a besed. „Chceme naši činnost neustále rozšiřovat. Plánujeme například výukové programy pro školy všech stupňů zaměřené na les a lesní

hospodářství. Návštěvníky seznámíme s naším krajem, lesnickým provozem a výrobou, zalesňováním, péstebními pracemi, těžbou dřeva, hospodářskou úpravou a ochranou lesa, zdejší rostlinou a živočišnou říší,“ konkretizovala Táňa Friebertová.

Otevření informačního střediska vítají školy

Miroslav Pecha ještě zdůraznil, že podnik, který pečuje o většinu lesů v majetku státu si dobře uvědomuje, že lesy nejsou jen továrnou na dřevo, ale že plní celou řadu celospolečensky důležitých funkcí. Otevření střediska vítají i místní školy. „Jsme rádi za každou novou aktivitu, která se nám jako škole nabídne. Při přípravě vzdělávacího programu budeme se spoluprací se střediskem počítat,“ konstatovala ředitelka ZŠ Křivoklát Marcela Kasíková. A místní mateřinka? Ta byla ve středisku od jeho otevření na návštěvě už dvakrát. „Vždycky pro nás připravili zajímavý program. Spolupracovali jsme již dříve a počítáme se vzájemnou pod-

porou i do budoucna," řekla učitelka MŠ Křivoklát Miluše Svobodová.

V závěru Miroslav Pecha informuje, že středisko bylo otevřeno na základě rozhodnutí státního podniku Lesy ČR se sídlem v Hradci Králové. „Organizačně bylo naše středisko začleněno pod lesní správu Křivoklát," uzavřela Táňa Friebertová.

Kontakty

Adresa: LS Křivoklát, Nechlebarňa 43, 270 23, Křivoklát
Otevírací doba: denně 8.00 – 15.00
Telefon: 313 558 242, 313 558 210
Mobil: Táňa Friebertová – 723 329 246
e-mail: friebertova.ls180@lesy.cz
Zaměření: výchovně vzdělávací přírodovědná činnost
LS je tu pro veřejnost i školy všech stupňů

Jana Elznicová
Převzato z Rakovnického deníku, 04. 02. 2005

Inspirace; foto: Daniela Brabcová
Z fotosoutěže ČSOP a LČR
Pohledy do přírody

Inspirace pro Hitchcocka

Vždy touto dobou se objeví v korunách stromů kapkovité útvary, ale jaksi obráceně. Tou nejširší, nalitou částí směřují nahoru. Ke spatření jsou vždy ve stejném ročním období, ale ne vždy na stejném místě. Teprve po chvíli pozorování odhalíte, že to jsou sovi siluety. Kalousi ušatí. Bez hnutí vysedávají stále na stejné skupině stromů, neteční k dennímu světlu, slunci, dění pod sebou. Jako bychom se s tím už někde setkali. U moře, na plotě. No přece Hitchcockovi „Ptáci“, dnes už klasický filmový horor.

Sledovat osoby nebo celé rodiny skrz okna jejich bytů je, tuším, trestné. Existují ale výjimky, kdy se šmírování za okny promíjí. Týká se to těch kalousů. Zírají z korun holých vysokých bříz do nejbližších bytů ve třetím, čtvrtém patře.

Kolem Prahy byl vysazen dnes již hodně narušený zelený pás stromů, borovic, s oblibou navštěvovaný skupinami kalousů. Místa takových koncentrací pravidelně sledovali pražští ornitologové. Kalousové se v zimě slétají i v městských částech, kde bychom to ani nepředpokládali. Lidé na to reagují podle svých povahových vlastností. S údivem, nedůvěrou, ale i zjevným nepřátelstvím. Nekompromisní zášť mají v této době vůči kalousům majitelé hrobů. Věc se má tak: každý hřbitov je dekorován výsadbou ponurých jehličnanů. Vzrostlých zeravů, jalovců cypřišů, okrasných forem smrku. Pod nimi spinká nebožtík přikrytý náhrobním kamenem, na který kálí a zvrací množství kalousů skrytých při kmenech stromů. O chemické agresivité ptačích stříkanců na historické budovy vědí svoje restaurátoři památkových objektů. Pouhý vývržek se dá smést, ale je pochopitelné, že člověk, který uložil svého bližního pod leštěný mramor, cítí vůči původcům tohoto vyprodukovaného svinstva nesmiřitelnou nenávisť.

Stejně tak, jak se znenadání objevují, tak zase mizí. Rozplynou se v krajině. Za měsíc si spárované dvojice vyhlédnou slehlé hnízdo po strakách nebo jiném havranovitém ptáku. Přednost dávají hnízdům umístěným v přehoustlých pásech keřů, kterými zarůstají meze nebo neobhospodařované plochy. Počty mláďat kolísají mezi třemi až šesti hladovými krky. Kalous je, spolu s většinou našich sov, pověstným likvidátorem myši. Jeho potravní nároky se během hnízdění zvyšují o počet narozených mláďat.

I když jsou ještě ochmýřena prvním prachovým peřím, mohou se pyšnit vysokou žravostí. Ta se, v kombinaci se spánkem, mění na energii růstu. Během druhého, šedého prachového peří, jim už začínají obrůstat křídla tuhými obrysovými pery a vzápětí i ocásek. Záhy se vydávají z hnízda na výzkumné pochůzky po vodorovných větvích. S létáním musí ještě chvíli počkat. Zato se každou noc dožadují sípavým kvilením něčeho k snědku. Bůhví jak kalousí rodiče poznávají, které z mláďat se ozývá proto, že sousto netrpělivě očekává, a které kňourá stejně intenzivně proto, že očekávané sousto už dostalo. Lidskému uchu zní to škemrání naprosto stejně. Ale ze zvědavosti, nebo jen tak pro potěšení, si podle zvuku můžete dobrou baterkou na malé rušitele nočního klidu posvítit a zároveň si je prohlédnout.

»

Mirko Hain

Jedle, jedle, jedle...

J. Metzl, já a bezpochyby i řada dalších lesníků jsme vděční p. Ing. J. Lisníkovi, že začal diskusi o jedli. Skvělá to dřevina takřka nad svým hrobem si to rozhodně zaslouží, je-li alespoň stín naděje na její záchranu. A jsem jistý, že je. A tak se mně nedivte, že v ní pokračuji. Tentokrát navázáním na článek Ing. Lisníka v LZ 6-7/2004, aniž bych si činil sebemenší nárok mít v ní poslední slovo, ba budu zklamán, bude-li. Článek Ing. Lisníka je natolik „hutný“ a obsahuje několik „nových“, v diskusi dosud nezmiňovaných, leč důležitých poznatků, že mně dává znovu příležitost říci k problému ještě několik dalších jak teoretických, tak praktických poznámek. Přitom rozhodně nechci sehrát roli brouka Pytlíka, který „všechno zná, všude byl a na vše zná tu jediné správnou odpověď“. Neznám ji, ale snažím se o to, třeba i na základě vlastní hypotézy logicky odvozené z poznatků z literatury, z viděného vlastníma očima a osobně vykonaného. Nejdříve však zmíním aspoň něco z toho, co z jedle dělá tak trochu tajemnou dřevinu.

Vlastnosti jedle, na které existují protichůdné názory

Jedle se již dlouho jeví jako ekologicky komplikovaná dřevina. Již před 50 roky ji DANNECKER (1955) nazval „mimózou naší lesní zóny“. „Vadí jí prakticky všechno“ (MÁLEK, 1978). Jako důkaz toho něco málo uvádím.

Vlivy pasečného hospodářství

Jde o rozsáhlou problémovou oblast, někdy povrchně, jindy podrobněji mezi lesníky známou. U nás o ní podal zevrubný výklad J. KONŠEL (1931), v Německu souborně v poslední době např. M. HORNDASCH (1993). Shrnu v bodech:

- Holou sečí se předčasně likviduje mnoho semenných stromů jedle.
- Při standardních clonných sečích, jako součásti pasečného hospodářství, dochází k rychlému, předčasnému uvolnění a poté úplnému odclonění nárostů s fyziologickými, chronickými až akutními důsledky ve stavu ojehlíčení stromů (vyšší transpirace dosud stinných jedlic, jejich opad jako obrana stromu proti tomu při zásadní změně porostního klimatu ve smrčinách, poté řidnutí korun), ztráta vitality, zdůraznění toho jednovrstevnými, stejnověkými smrkovými porosty s drastickým úbytkem smíšení (příměsí listnáčů, hlavně buku). K tomu vyjádření několika autorů:

GAYER (1889): „Přírodě mnohem blíže vyrůstá jedlový porost v nestejnověkých než stejnověkých formách. ...“

BARGMANN (1913): „V protikladu k holosečnému a clonnému systému musí být čistě nepravidelný skupinovitý provoz (Femelschlagbetrieb) označen za provoz, který je pro zachování jedlových lesů nejvhodnější.“

VANSELOW (1949): „Jakož pro přirozenou obnovu vůbec, jsou stinné dřeviny jedle a buk a jejich směsi se smrkem pro skupinovou seč právě předurčeny. Smíšené porosty těchto tří dřevin jsou proto ideálním předpokladem pro použití skupinové seče. Z ní GAYER vycházel při odvození ideje skupinové obnovy....“

SCHREYER (1986) vystoupil ve své směrnici pro zakládání smrko-buko-jedlových porostů bezvýhradně pro používání skupinové seče a k tomu uvedl potřebná obnovní opatření

a cíle v její dále rozvinuté optimální formě. Žádný z těchto autorů a mnoho jiných v úvaze o obnově porostů s jedlí nepřipadl na možnost využívat holé seče.

Tak trochu oponující názor uvádí např. MLÁDEK, 1978: „K ústupu jedle (odumírání) docházelo o 50 – 100 let dříve, než došlo k zavedení holosečného hospodářství; jeho vlivy nejsou však takového rázu, aby znemožnily pěstování nebo dokonce odumírání autochtonní dřeviny.“

Z HORNDASCHova (1993) historického průzkumu o jedli v podstatě vyplývá, že ústup jedle v „předpasečném období“ byl převážně jen místní a zpravidla způsoben buď nějakým lokálně destruktivním vlivem na stav lesního prostředí, resp. určitým výrazně hospodářsky zaměřeným způsobem těžby, který „poškodil“ růstové prostředí jedle, či likvidoval přímo ji (např. těžba „Holandských jedlí“ v 16. – 17. století).

Špatné zacházení s jedlí

V podstatě vyplývá ze všech nedostatků pasečného hospodářství ve vztahu k obnově a trvalému zachování jedle. Proto jen krátce shrnu: krátká obnovní, zejména zmlazovací doba, rychlé uvolňování a poté odclonění nárostů; tím vším se podporuje vznik nepřirozeného růstového rytmu s osudnými důsledky: kratším fyzickým věkem, rychlejším růstem v mládí (viz dále), větší náchylností ke stresům, nemocem a škůdcům (KONŠEL, 1931, KORPEL, 1961), vznik nestrukturních porostů. Názor řečený k tomu J. KONŠELEM (1931) jsem uvedl ve svém prvním článku v LZ 9/03 na str. 13. KONŠEL v něm v podstatě vystihl ekologicky uznávaný fakt, že problémy způsobené organismu prostředím jsou ve skutečnosti často problémy fyziologické (BEGON, HARPER, TOWNSEND, překlad 1997) s osudnými důsledky.

Vztah jedle k půdě

WAPPES (1896) zastává názor, že jedli se dobře daří méně v závislosti na půdním druhu a mnohem více na čerstvosti půdy a příznivé poloze; dále uvádí, že na půdu neklade žádné větší nároky než buk a její pěstování slibuje ještě úspěch na půdách s pokryvem borůvky a také na takových, kde odstraňování hrabanky její těžbou vedlo k zániku buku, pokud jsou dostatečně čerstvé. DANNECKER (1948) považuje jedli na územích jejího rozšíření za vysloveně k půdě lhostejnou.

Proti více autory zastávanému názoru, že jedle je půdně vágní, se rozhodně ohradil KÄLBLE (1979); považuje to za nepřipustné zevšeobecnění, které se vztahuje jen na výchozí horninu. Podle jeho poznatků mají druh půdy a půdní typ, se zřetelem k výzkumu STOFFLERa (1979), velmi zřetelný vliv na rozšíření jedle. K uvedenému se připojuje i HORNDASCH (1993). Stojí ovšem za povšimnutí, že jedle je na jedné straně v půdních nárocích skromná, na druhé straně ale ráda roste na nejtěžších půdách, které již nejsou pro jiné dřeviny vhodné.

Vztah jedle k atmosférickým srážkám

BÜHLER (1914) stanovil jako spodní hranici přirozeného rozšíření jedle 800 mm ročních srážek. K podobnému účelu sestavil MARTIONNEN tzv. index aridity. Podobný názor na vliv srážek na výskyt jedle sdíleli i ZENGRAF (1949/50), PERRIN (1931) aj. Dnes se již z tohoto vláhového limitu slevuje. PLÍVA (1980) uvádí, že v nižších LVS bývá jedle hojná v blízkosti teplých nížin, pokud mají tyto polohy alespoň 700 mm srážek. To ostatně potvrzuje i pozorování, že např. významnou zvláštností franckého jedlového území jsou nízké srážky, které při průměrné roční teplotě 8 °C dosahují jen 600 až 780 mm. Tato klimatická skutečnost stojí zejména v protikladu ke zmíněnému názoru BÜHLERa o 800 mm ročních srážek jako dolní hranici pro rozšíření jedle. I z mnoha jiných případů lze konstatovat, že roste a poskytuje dobrou produkci i v oblastech značně sušších, než se dosud traduje. Jakoby některé populace jedle zůstávaly věrně odkazu „suchojedle“ z alpského prostoru a z Korsiky.

K ekologickému rozpětí a genetické proměnlivosti jedle

U MÁLKA (1982) se dočítáme, že šlo o dřevinu podle půdního a klimatického rozsahu jejího rozšíření se širokou ekologickou

amplitudou; to by v podstatě mělo znamenat, že i se značnou genetickou proměnlivostí; naopak POKORNÝ (1982) uvádí, že jedle se vyznačuje velmi malou proměnlivostí. O zúžené genetické variabilitě čteme i u MÍCHALA (1992), který se dokonce zmiňuje o tom, že tento stav genetické variability jedle lze, podle jedné z posledních hypotéz, považovat za „spouštěcí mechanismus“ většiny jejích současných bioekologických potíží. Od HORNDASCH (1993) se dozvídáme: „Je třeba mít stále na paměti, že jedle je náročná a citlivá dřevina s relativně úzkou ekologickou amplitudou. Proto je její úspěšný růst přísně vázán na určité životní podmínky. Každý pokus obejít její druhové vlastní nároky a každé zjednodušující zacházení s ní, zejména podobné péči o smrk, vede naprosto nesporně k neúspěchu, ke zklamání a nakonec všude pozorovatelné rezignaci při pěstování jedle.“

Poměrně malá proměnlivost jedle může mít jednu, a to pozoruhodnou genetickou příčinu: od doby její migrace v postglaciálu do současného jedlového areálu uplynula zatím jen poměrně krátká doba, aby se na nové prostředí adaptovala změnami svého genofondu a vytvořila plně adaptabilní eko- a klimatypy. POKORNÝ (1982) uvádí, že jedle spolu s bukem byly posledními z hlavních dřevin, které v poledové době pronikly z refugií do našich lesů a vklínily se do středních poloh mezi pásmo dubové a smrkové. I podle MAYERa (1979) může být odumírání jedle na severní hranici areálu podmíněno zmíněnou genetickou příčinou tím, že počet 10 – 20 generací po její imigraci je příliš malý k vytvoření stanovištně nových ekotypů, žádoucích pro některé nové podmínky (odolnost k suchu, mrazu apod.). (Jedle a buk k nám asi doputovaly teprve v pozdním atlantiku, okolo 3000 př. Kr. a jedle dosáhla svého největšího rozšíření až okolo 1500 př. Kr. (asi v subboreálu). Severního území výskytu dosáhla pro dlouhou migrační cestu až okolo 800 až 1300 př. Kr.)

>> Vztahy jedle k jiným dřevinám, zejména buku

Názorová protichůdnost je v této věci pěstebně nejdůležitější a svádí k jednomu velkému pěstebnímu omylu, jak dále uvádím: Např. MARŠÍK (1982) doporučuje pěstovat jedli se smrkem a borovicí, ale varuje před smíšením s bukem, popř. i s dalšími listnáči. Ani J. KREJZLÍK (1972) není nakloněn pěstování jedle s přimíšenými listnáči, které doporučuje odstraňovat z čistých jedlových kultur od nejujtějšího mládí.

Zcela odlišný postoj ke smíšení jedle s bukem a ost. listnáči shledáváme u německých autorů. Mnoho jich totiž výslovně vyžaduje smíšení jedle s listnáči, zejména s bukem – DRESCHER, NEGER (1907), OFFNER (1956), GAYLER (1962), MINUTILLO (1978), KREUTZER (1981), REININGER (1992) a celá řada dalších. Všeobecné hodnocení buku jako „matky lesa“ se, podle HORNDASCHova názoru (1993), v první řadě týká jeho úzkého vztahu k jedli. Proto DRESCHER(1987) nazval buk „matkou jedle“, zatímco MINUTILLO (1978) přisoudil jedli roli „otce lesa“ pro její nepopíratelné vlastnosti: vysokou stabilitu proti větru, velký růstový potenciál, odolnost proti zastínění aj. Ve vztahu buku k jedli je třeba zdůraznit zejména tyto skutečnosti:

- kořenová konkurence mezi oběma dřevinami je velmi malá, protože kořenový systém buku se rozkládá podstatně výše než jedle; to je tím výraznější, čím je půda těžší;
- zásobování jedle srážkovou vodou je ve smíšení s bukem mnohem lepší než se smrkem, protože:
 - smrk transpiruje 3x více než jedle (NEGER 1907),
 - intercepční ztráty u smrku jsou 26 %, u olistěného buku jen 8 %; stékání vody po kmeni buku je 15x vyšší než u smrku (proto jsou ztráty vody intercepce příměsí buku k jedli značně sníženy); dále KREUTZER (1981):
 - v důsledku hladkého kmene a listů buku spadne až k půdě pod bukem 65 – 75 % srážek již při slabém dešti; z ročních srážek 1000 mm pronikne k půdě pod jedli 600 mm, pod bukem 800 mm.
 - Podle GAYLERa (1962) „Zásobování vodou prostřednictvím

buku je snad hlavní důvod, proč jedlové lesy s příměsí buku jsou podstatně zdravější a přírůstovější než čisté jehličnaté lesy. V suchých letech byla příměs buku pro jedli životně rozhodující(...) ... po ztrátě účasti listnáčů, která se skládá z 80 – 90 % z buku, následuje ztráta podílu jedle.“

V soužití jedle s bukem je ještě jedno pozoruhodné: vzájemná záměna v témže prostoru. Zmiňuje se o ní REININGER (2000) na základě poznatků z Rumunska (SMEJKAL-BINDIU, 1995). Tento jev spočívá v druhově specifickém využívání jen některých částí slunečního spektra. Sluneční světlo není našimi dřevinami využíváno v celém rozsahu vlnových délek. Některým částem spektra dávají přednost. Jedle přednostně využívá krátkovlnnou modrou složku slunečního spektra, zatímco červenou část spektra dlouhé vlnové délky korunami propouští. Nároky buku jsou opačné. Dává přednost červené spektrální složce, modrou propouští. Tím si lze vysvětlit, proč při zmlazování pod porostem nachází jedna dřevina lepší světelné podmínky pod clonou jiné dřeviny. Jedlovým semenáčkům pod bukem se právě dostává více požadovaného modré světelné složky, naopak buku pod jedlí složky červené.

Nakonec ještě co říká KONŠEL (1931): „Je žádoucí, aby tato dřevina u nás původně s bk vládnoucí byla udržena jako hlavní součást našich porostů ve směsi s bk, sm a s několika snad jinými dřevinami vtroušenými. ...“ Ostatně neproslavila snad jedle lesnický již proslulou hercynskou směs sm – jd – bk? Životně důležité smíšení jedle s bukem bylo pozorným lesníkům částečně známo již v 18. století a v nové době je mnoha znalci jedle znovu zřetelně vyzdvihováno. Přesto se z toho v pěstební praxi zřídka vyvozují potřebné důsledky. Např. dnes se ještě často předobnovou zakládají přísně od sebe oddělené čisté skupiny jedle a buku (v představených kotlicích). Ve smyslu příznivého vlivu buku na jedli je to nepromyšlené, schématické pěstební opatření; to neodpovídá ani biologickým nárokům jedle, ani požadavkům na ekologicky fundované, skupinovitě smíšené lesy; to vše nakonec vrhlo některými neúspěchy na skupinový princip špatné světlo. Proto má být naopak buk (příp. jiný listnáč – třeba klen) do jednotlivých jedlových skupin plošně rozptýlen, tj. vtroušen jako vrstevný či přímo úrovnový prvek.

Vztah jedle ke světlu

Zastavme se u klasika (P. SVOBODA, 1953): „Jedle je dřevina stinná...Ve stadiu mládí vydrží nejen silné, ale i dlouhé zastínění, a proto její nárost vydrží dlouho pod matečným porostem... nárost nesnáší náhlé uvolnění, dlouho žijící jehlice se nesnadno přizpůsobují změnám světelným poměrům. Proto právě nejpříznivější podmínky pro vývoj jí skýtá les výběrný.“

POKORNÝ (1982): „Jedli řadíme mezi dřeviny stinné. V mládí skutečně vydrží silné a dlouhé zastínění, třeba i několik desítek let. Na pozvolné uvolnění reaguje pak normálním přírůstem. Rychlé uvolnění jí škodí. Ovšem je třeba si uvědomit, že zastínění prospívá jedli jen v mládí do stáří 10 let, delší silné zastínění jen „vydrží“, ale není pro ni optimem.“

K tomu dodávám: považujeme-li za optimum ontogenetického vývoje druhu poměry v přírodním lese během období jeho „normálního“ vývoje, pak relativním optimem je doba překryvu dvou generací, daná světelnými nároky hlavních dřevin. U jedle tento překryv trvá, podle MACKŮ-MÍCHALA (1999),

cca 150 let na 33 – 83 % porostní plochy. Uvážíme-li tedy, že v hospodářském lese věkových tříd se v nejlepším případě doporučuje doba clonění jedlového porostu ve zmlazovací době cca 1/5 (asi 30 – 40 let), praxi se však realizuje v délce cca 1/10 (cca 15 let) uvedeného údaje pro přírodní les, pak nás musí okamžitě napadnout jedna z hlavních příčin soudobé existenční krize jedle, ale i ostatních klimaxových dřevin a pasečného lesa vůbec – biologicky neúnosně krátká doba clonění jedlového podrostu s již známými osudnými důsledky. V souvislosti se vztahem jedle ke světlu jsem v rozsáhlé literatuře o jedli nenalezl jediný údaj, který by se vyslovoval pro obnovu či kultivaci jedle na holinu.

Připomínky k článku Ing. Lisníka v LZ 6-7/04

- 1) „Autoři obou článků (Košulič, Metzl) jsou primárně fandové výběrného hospodářského způsobu a předpokládají obrat k lepšímu v pěstování jedle pouze při změně celého systému hospodaření.“

Fandové zmíněného skutečně jsme (přesněji řečeno: za daných poměrů jsme stoupenci hojného využívání „výběrové seče“ v jí odpovídajících podmínkách, tj. výběrného principu v lese věkových tříd; a to je nutné odlišit od „výběrné seče“ ve výběrném lese), ale obrat v pěstování jedle k lepšímu nevidíme pouze při změně celého systému hospodaření; to bychom skutečně byli nepolepšitelní.... Není totiž bezpodmínečně nutné ihned měnit celý systém hospodaření (sotva by to šlo), ale v prozatímním rámci převážně ještě existujícího pasečného lesa tento systém upravit je vysoce žádoucí; tzn. tam, kde má mít jedle zastoupení v cílové skladbě aspoň 10 %, začít uplatňovat ve vhodných porostech (viz dále) výběrovou seč na rozdíl od clonné seče (vysvětlení viz STANĚK: Lesní zákon v teorii a praxi, 1996, str. 101).

- 2) „....dnes se obecně hovoří o tom, že jedle jako klimaxová dřevina naopak ke zdárnému pozdějšímu vývoji dlouhá období hlubokého zástínu vyžaduje...“

O potřebě dlouhodobého hlubokého zástínu pro jedli nemůže být řeč a nikdy jsem takto její světelné nároky nedefinoval. Ovšemže je vhodné, aby jedlový podrost byl zpočátku, asi 10 – 20 let hlouběji až hluboce cloněn (podle vlhkosti stanoviště), protože to podporuje jeho spontánní autoredukci. Ale postupně by měla navazovat dlouhá lehká clona – polostín. Ve svém článku v LZ 9/03 jsem tuto lehkou clonu několikrát zdůraznil. Důvody jsem uvedl. Zejména důsledky rychlého odclonění jedlového podrostu či přímého růstu na holině vyplývající z porovnání dvou růstových křivek: stromů zdravých, v raném věku déle cloněných a proto pomalu rostoucích a stromů chřadnoucích, se špatnými korunami, které v mládí nebyly cloněny a proto rostly rychle a tudíž s ohledem na budoucí zdravý vývoj nevhodně.

Dnes jen doplňuji: z letokruhových analýz při výzkumu ústupu jedle v Beskydech (VINŠ 1982) vyplynulo, že „odumírající jedle s více proschnutými korunami a výraznějším poklesem přírůstu v poslední době zpravidla vykazovaly výrazně vyšší tloušťkový přírůst v mládí než relativně zdravější jedle s méně proschlými korunami v témže porostu. Naznačuje to větší ohrožení v mládí rychleji rostoucích uvolněných jedinců jedle ve srovnání s jedinci postupně odclonovanými s pomalejším vývojem.“

Změněný růstový rytmus jedle vyrůstající od mládí za nadbytku světla se také záporně promítá do vývoje odolnostního potenciálu celé populace jako zcela zásadní jev: Pasečnému způsobu vlastní obnovou v jedlové populaci postupně převládnu pionýrské genotypy. Přitom se postupně změní povaha celé populace v „r-strategickou“ genetickým posunem, tj. v podstatě v pionýrskou (k tomu dochází poměrně brzy opakovaným pěstováním jedle za nadbytku světla, pasečným pěstebním postupem).

To má pro stabilizaci takového společenstva dalekosáhlé důsledky: převaha pionýrských genotypů vytváří počáteční, příznivou stabilitu typu resilience (pružnosti jako guma). Ta však s přibývajícím věkem klesá, ale nový typ odolnosti typu rezistence (odolnosti skla), typický pro klimaxové dřeviny s genetickou strukturou převážně s klimaxovými genotypy (K-strategie), nevzniká, resp. vzniká v malém rozsahu. Nepochází totiž k záměně dřevin s novými adaptacemi a typem rezistentní odolnosti jako při standardní sukcesi či řádné umělé obnově přes přípravné dřeviny. Takovým vývojem odolnostního potenciálu celé populace jedné či více dřevin v porostu pochopitelně klesá jeho ekologická stabilita jako celku s tomu odpovídajícími špatnými důsledky – zrodila se pro lesy potenciální pohroma (netřeba rozvádět).

Vůbec by přitom lesníka nemělo zmýlit, že někdy a někde jedle, vysázená na paseku, zpočátku „dobře“, tj. rychle odrůstá, jak si většina lesníků přeje a je z toho dokonce „nadšena“. Rychlý růst většiny členů populace klimaxové dřeviny v mládí je sice znakem její vitality a biologické vhodnosti, ale jako pionýrské dřeviny, krátkodobé životnosti, z dlouhodobého hlediska funkční trvalosti lesa, který má vytvořit, neefektivní. Tzn. dokladem biologické nepatřičnosti její genetické struktury pro daný účel, tj. založení perspektivního klimaxového společenstva solidní ekologické stability – chová se jako pionýr se změněným, v daném případě nežádoucím růstovým rytmem.

- 3) Že uplatnění hlubokého zástínu je podmíněné úrodností a vlhkostí stanoviště, jak připomíná Ing. Lisník, je samozřejmě logické. Takovou adaptaci mnohé populace získaly, když k nám migrovaly z jihu. Skutečná „jedlová stanoviště“ však takový požadavek snadno splňují, resp. je na nich snadné zajistit relativně příznivější vlhkostní podmínky regulací zakmenění a postupnou výstavbou členitého (stupňovitěho) zápoje. A kde takové podmínky pro jedli nejsou nebo je již nelze zajistit, tak tam prostě neroste, protože se pro své poměrně malé adaptační rozpětí ani malým ekologickým odchylkám svého prostředí nedokáže dost pružně přizpůsobit. To je dáno, už opakuji „posté“, její poměrně malou genetickou proměnlivostí a tedy i adaptabilitou. A to snad může být i odpověď na všechny podivnosti v jejím chování, které se v této diskusi připomíná.

- 4) „....Hlavní provozní problém je ale v tom, že pro dnes už převážně jen vtroušeně zmlazenou jedli budeme těžko upravovat obmýti a obnovní dobu na úkor spontánních kvalitních zmlazení např. buku a smrku.“

Při naplňování požadavku „prodlužování zmlazovací doby“ (rozlišuj od „obnovní doby“) nejde v podstatě ani tak o zmlazovací dobu jako takovou, ale clonu, kterou přitom vytváří mateřský porost. Tam, kde jej již nelze z různých důvodů dále předržovat a tím ani jeho clonu, lze ji zastoupit náhradní clonou co nejrychleji dosazené rychleji rostou-

cí dřeviny (např. kleny, na světlejších místech osiky, modřinu). Nejúčinněji ovšem tam, kde se jedle zmladila aspoň v nevelkých skupinách. Ulehčenou situaci máme tam, kde je porost dostatečně tloušťkově diferencovaný. V takovém případě postačí, když se slabší stromy nechají co nejdéle dorůst do tlustších až tlustých. Nejenže se u nich uplatní světlostní přírůst, ale poskytnou i další potřebnou clonu pro podrost. Je „ideální“, když se mateřský porost vůbec i ve vyšším věku dotěžuje pomalu, neustále výběrovou sečí. Zatím není tak úplně pravda, pokud vím, že přesílené dřevo je neprodejně a bohdá nikdy nebude. O to by se měli zasa- zovat právě „jedloví“ lesníci.

Co o vhodném obnovním postupu ve smíšených porostech s jedlí soudí její znalec KORPEL (1968): „Z úzkého biolo- gicko-pěstební hlediska bychom tento problém (těžkosti s obnovou jedle) vyřešily velmi jednoduše. Pokusy i četnými praktickými zkušenostmi se potvrdilo, že aplikací zásad výbě- něho hospodářství v lese s výstavbou blízkou skupinovité výběrnému lesu neexistují těžkosti s přirozenou obnovou jedle a zároveň se mohou dobře obnovovat i buk a smrk. Přitom současně nehrozí nebezpečí, že by se pro živelnost obnovy jedné dřeviny (např. buku nebo jedle) vytlačila z nové generace jiná základní dřevina. V úzkém plošném rozmezí při vhodně vedené výběrné seči podmínky mikroprostředí tak nekolísají, že se vyskytne dostatek vhodných prostorů pro vznik i plynulé odrůstání všech dřevin.“

Podle poznatků H. RENINGERA se velmi podobně uplatňují pěstební zásady výběrové seče na bázi „těžby cílové tloušťky“, uplatňované v pasečném lese věkových tříd (výsledky jsem viděl ve Schläglu a v Julbachu v Rakousku).

5) „Vybavení takovými poznatky (z článků Košuliče, Metzla), šablonovitě je přenášíme všude, jenže pracujeme v podmín- kách většinou složitějších.“

V jiných než pro jedli v zásadě „příznivých“ podmínkách by se zpočátku s jejími obnovami nemělo začínat. To je první zása- da racionálního postupu v LH. A pro jedlová stanoviště, která by se měla pro jedli vybírat přednostně, jednotně platí skoro všechno o ní dosud řečené. To „jednotné“ tedy není šablona, ale objektivní potřeba. Mimoto je v jedlovém hospodářství uznávanou zásadou, že pěstební nuance podle detailů stano- vištních a provozních odchylek, vyžadují od místního lesního hospodáře znalosti, chuť a nemalou kreativitu.

6) Tam, kde jedle už „svou existenci nevratně prohrála v sou- těži s bukem“, nezoufejme. Prostě tam jedle nebude. Pro bioekologické efekty smíšení tam zatím, v této generaci porostu postačí buk. S jedlí ať si tam poradí někdo z příští generace. Často se však v takových porostech nacházejí místa s natolik hlubokým zastíněním, že tam přece jen nějaká jedle přežije a také jednotlivými jedinci k našemu údivu odroste. Jen si vzpomeňme na pěstební počínání barona v. Rottenhana v jeho lese: vůbec se v podstatě nestará, co se zmladí, ale aby to byla místně vhodná hospodářská dřevina. A jaký má les!

7) O genetické korozi jedle... S výrazem „genetická koroze“ třeba zacházet opatrně. U jedle, a klimaxových dřevin vůbec, se začíná vyskytovat tam, kde v minulosti byla nejméně 1x obnovována na větší holé ploše s plným světel- ným požitkem. Tím signalizuje, že i nadále snáší obnovu na holi, v mládí tam rychle roste, zkrátka, že se z ní začíná stávat pionýrská populace; ale současně „svítí červeně“, tzn. varuje, že nemá dobré předpoklady dožít se vysokého věku a příští generace lesníků tam s ní může mít zdravotní potí- že. A právě taková jedle v soutěži celkem snadno dožene buk, když se jí k tomu dostane výhodné postavení, třeba na porostním okraji, v ohrubě kotlíku apod. a tím i větší svě- telný požitek. Ale vůbec nevíme, zda to není něco jiného než genetický posun (koroze); možná „jde o individuální součást genového pokladu druhu, jež má náhodně adapta- ci převládající v Kalábrii (v glaciálním refugiu)“ (KAŇÁK, 1999).

Sotva kdy budeme vědět, jak to s takovými jedinci je ve sku- tečnosti, tedy, zda tam nejsou i jiné než jen genetické příči- ny takových jevů (např. klimatické, mikroklimatické, půdní aj.) – v zásadě však skoro vždy souvisí s „genetikou“ popu- lace. To ani není tak důležité. Důležité však je to, abychom věděli, že existuje potenciální možnost „pokažení“ genetické struktury jedle nesprávným pěstebním postupem a ohrožení jejího budoucího zdravotního stavu a stability takové popu- lace. A že tím může být ohrožena i stabilita celého porostu, kde se taková jedle vyskytuje ve větším zastoupení. V zásadě je tedy důležité, aby „jedlový“ lesník o věcných důsledcích existence takového jevu věděl a pěstění jedle tomu případ od případu přizpůsobil. Už víme jak.

8) „Proč už více než 100 let prohráváme zápas o obnovu jedlin, když už tak perfektně víme, jak se má postupovat?“

Odpověď je nasnadě: Víme mnohé (ale ne každý, kdo jedli pěstuje), ale zdaleka nikoliv perfektně. Mj. to dokládají i odliš- né názory různých odborníků na řadu vlastností jedle a způ- soby jejího pěstování, jak uvedeno shora. A tedy, jak se zdá, na vině je i bioekologická komplikovanost této dřeviny. Ostatně: „Vědět, jak se to dělá, není těžké, těžké je jen udělat to“ (čínské přísloví).

9) „Zbytky jedle nám zůstaly už jen ve starých a přestárých porostech, vzhledem k jejich rozpracovanosti, zdravotnímu stavu nebo ohrožení větrem si jen těžko dovedu představit, že bychom zde dále prodlužovali obnovní dobu nebo že bychom tyto porosty, které jsou už často nezvratně podrostlé bukem, ještě podsazovali jedlí?“

Správná poznámka. Řešení toho se v podstatě týká bod 4). Ovšemže tehdy, když tam, tj. v již „starých“ porostech, je ještě reálná naděje na přirozenou obnovu jedle, nebo když tam již její nárosty existují, nebo když ji ještě lze podsázet. Pokud je ve zmíněných porostech již „dobře“ zmlazen buk a skutečně se tam nevyskytují ani žádná volná místa (aspoň 1 – 2 arová) pro možné doplnění jedlí, pak není co řešit: jedle tam prostě nebude, nač si zoufat a „vyrábět“ problémy, kde nejsou. (Řečeným řešením jen naznačuji, na detaily musí každý použít vlastní hlavu.)

10) Z mnohého shora řečeného, i z názorů většiny jedlových odborníků vyplývá, že jedle je mimořádně citlivá dřevina. Jako taková citlivě reaguje na kdeco. Kdo chce, nechť pátrá po příčinách. V této diskusi již bylo také vzpomenu- to kdeco. Vítám, že se pěkně „rozběhl“ i p. Ing. Lisník, který, na rozdíl ode mne, jedli právě teď také pěstuje. Zvláště je mně sympatické, že o jedlových problémech tak hluboce uvažuje. Bohužel mne však tak trochu mrzí, že dosud sám nepřišel na to, jak za současného stavu řešit v porostech dlouhou, tedy aspoň 40letou obnovní dobu, jak o ní mluvíme s J. Metzlem. Jeho přirovnání na str. 17 LZ č. 6-7/04 pokulhává na obě nohy a s ohledem na to, co o jedli ví, si bezpochyby nezaslouží, kdybych řekl, že mnohé ve svém přesvědčení o možném pěstování jedle i na holinách „nepochopil“.

Závěr

Dovoluji si tudíž závěrem říci několik jednoduchých, leč „jedi- nečných“ zásad pro pěstování jedle, k nimž jsem jednak sám dospěl z mého dlouhého styku s touto dřevinou, jednak z mnoha literárních poznatků, tj. zkušeností jiných:

- Jeden z nejdůležitějších jsem trochu zmínil v bodu 4): jsou- li rámcové ekologické podmínky příznivé (půda, klima atd.), lze jedli pěstovat jak na holině, tak pod porostem, ale v obou případech pod ochrannou clonou: buď mateřského nebo pomocného, přípravného porostu při obnově na holi- ně, a to v obou případech dlouhou lehkou clonou (kromě počátku obnovy, kdy by měla být hlubší), v celkovém trvá- ní aspoň 40 let.
- Na pasece pod přípravným porostem to je jasné a vcelku „snadné“, s využitím mateřského porostu však o něco složi- tější: k relativnímu optimu dospějeme tehdy, když se část obnovní doby přednese do předmýtního věku okolo polovi- ny obmýti (40-60 let), samozřejmě do nahodilých porostních mezer, světlin po různých vlivech, a míst se sníženým zakmeněním výchovou (přitom odmítám diskutovat o ško- dách zvěří a v tom „radit“ nebudu; kdo chce les skutečně pěstovat a zvláště jedli, nemůže být tolerantní ke zvěři a tento problém si musí vyřešit, jinak ať na jedli zapomene).
- S obnovou jedle lze samozřejmě začít i ve starších porostech, ale s využitím dodatečné, náhradní clony pro případy více či méně nutného předčasného domýcení starého porostu; pro takový účel, ale nejen pro něj, je nutné jedli obnovovat (pod-

sazovat) skupinovitě s vtroušeným listnáčem; důsledně chrá- nit každý podúrovňový strom (to samozřejmě od počátku výchovy) jakékoliv dřeviny a na světlinách (v kotlicích) hou- štiny všech možných dřevin, aby z nich postupně vznikla, pokud možno, dodatečná náhradní clona; nejlépe ovšem ponecháním slabých (slabších) stromů dorůstat do tlustších s využitím jejich pokračující clony pro podrost.

- Skutečnost, že porosty ze směsi sm-bk-jd jsou dnes většinou již nezvratně zmlazené bukem a jedle tam tudíž má malou naději dodatečně se obnovit, sotva napravíme; ani netřeba (jde jednoznačně o důsledek špatného obnovního postupu); jedli je nutné zmlazovat jako první dřevinu, když porost má ještě vysoké zakmenění, „beznadějně“ vysoké pro obnovu jak buku tak smrku, ale vhodné pro jedli.
- Cestu do jedlového „nebe“ je nutné hledat ve výběrové seči nebo aspoň seči skupinovitě clonné, příp. v metodě „cílových tlouštěk“, která není v podstatě nic jiného než také právě výběrová seč – více o tom viz v mé knize „Cesta k přiroze- němu hospodářskému lesu“, zatím vydané na CD (2004), porosty a místa pěstování jedle je nutné pečlivě vybírat (nej- vhodnější jsou ta, kde se již vyskytují „krycí houštiny“, a to i v jednovrstevných, halových porostech).
- Nejspolehlivější cestou do pekel je předčasné a rychlé odstra- nění ochranného krytu pro jedli (takových míst znám u nás celou řadu a tak mně neříkejte, že každý, kdo pěstuje jedli, o ní již „všechno ví“); standardní clonné seče s 20 – 30letou obnovní dobou a 10 – 15letou dobou zmlazovací jsou pro jedli krátké; k tomu jeden citát DANNECKERa (1955), pro- slulého pěstitele jedle: „Dříve byla zmlazovací doba jedle 60 – 70 roků, dnes se udržuje málo vhodně na 35 – 40 letech“; před obnovou smrku a buku by jedle měla mít výš- kový předstih 1 – 2 m, před bukem dokonce větší předstih.

>>

Milan Košulič st.

Jedle má šanci především ve výběrném způsobu hospodaření

(Diskuse „Ke stinnosti jedle“; Lesu zdar, 6–7/2004)

V čísle podnikového časopisu Lesu zdar 6–7/2004 se Ing. Jiří Lisník snaží vnést „nový pohled“ k možným příčinám úbytku jedle bělokoré v našich lesích. Po přečtení celého článku jsem osobně nabyl dojmu, že autor se kloní k teorii snad změny klimatu, která již počátkem minulého století mohla být rozhodující příčinou trvalého úbytku jedle v našich lesích a snad trvá dodnes. Článek nevyznívá pro mě nijak optimisticky, spíše naopak. Můj názor na problematiku jedle je však jiný.

Výběrné hospodářství

Dávám jasně za pravdu Ing. M. Košuličovi, který podle mého soudu zcela logicky vidí budoucnost jedle spojenou s výběrným hospodářstvím. Pod pojmem výběrné hospodářství si samozřejmě můžeme představit různé formy výběrného hospodářství (jednotlivý výběr, skupinový výběr, kombinace obou atd.), nicméně důraz je zde potřeba položit na slůvko „výběr“. Je zcela logické, že počátkem minulého století dochází k exploataci posledních pralesovitých porostů s přirozeným podílem jedle i v Beskydech, začíná se silně prosazovat holoseč. Výsadba smrkových monokultur je již dávno v plném proudu. Výběrným způsobem hospodaří v této době snad už jenom drobní vlastníci lesa a to až do počátku kolektivizace. Ne všude však došlo po znárodnění k celkové likvidaci selštin těžbou lesním závodem. Jejich reprezentativní zbytky se u LS Jablunkov dochovaly např. v oblasti Kozubové či Gírové dodnes.

Pozývám touto cestou autora článku k exkurzi do těchto porostů, kde dodnes jsou až ve fantastické míře zastoupeny všechny věkové stupně jedle. Myslím si, že po shlédnutí těchto lokalit lze jen konstatovat, že právě výběrný způsob hospodaření s jedlí vede k cíli. Nic podobného nejde totiž najít v okolních lesích, kde se dlouho hospodaří pasečně. V těchto zbytkových výběrných lesích si může každý z nás udělat představu i o „stinnosti“ jedle. Naprosto vitální jedinci do výšky např. 2 m jsou ve stáří i 50 let! (podle ročních vrcholových přírůstků). Troufám si říci, že právě tito jedinci čekající na svou šanci jsou plně hodnotní a při dostačujícím odclonění budou základem budoucí horní etáže porostu.

Vliv zvěře

Při této příležitosti se musím zmínit i o názoru Ing. Metzla, který vidí úzkou spojitost mezi nárůstem počtu zvěře především jelení, ale i srnčí a úbytkem jedle. Nebudu a nechci spekulovat, ale Ing. Metzl má velkou pravdu. Ono totiž úbytek jedle pozorovaný především počátkem minulého století a vrcholící v 70 – 80 letech úzce koreluje právě i s nárůstem počtu býložravé zvěře. Stačí se jen podívat do mysliveckých statistik, jak prudce roste (hlavně po II. svět. válce) počet úlovků právě této zvěře.

Velice názorným příkladem vlivu zvěře na jedli u LS Jablunkov je porovnání vývoje a zastoupení jedle ve dvou zdejších rezervacích, ve kterých dochází k samovolnému vývoji porostů již hezkou řádku desetiletí. Jedná se o NPR Mionší (170 ha) a PR Plenisko (25 ha). V oblasti Mionší byla vysoká, podle dochovaných historických pramenů, silněji zastoupena vždy, naopak

v oblasti PR Plenisko je první výskyt této zvěře v minulém století zaznamenán až koncem 50. let. Oblasti jsou navzájem od sebe rozděleny Jablunkovským průsmekem, který vždy tvořil silnou migrační bariéru.

Zastoupení jedle v obou chráněných územích je diametrálně odlišné, a to, podotýkám, ve všech věkových stupních. Zatímco v NPR Mionší se nachází jedle pouze v nejstarších věkových kategoriích (cca +200 let) a zcela (stoprocentně) chybí ve věkově mladších kategoriích, v NPR Plenisko není ani dnes problém najít jedle různého věku. Dokonce se zde výborně zmlazuje a odrůstá bez jakékoliv ochrany, což nelze vůbec říci o NPR Mionší. Zde má šanci přežít zmlazená jedle pouze chráněná pletivem. Tato ochrana se praktikuje přibližně v posledních deseti letech. Současné stavy zvěře, především vysoké, jsou podle vlastní zkušenosti v oblasti PR Pleniska několika násobně menší ve srovnání se stavy v oblasti NPR Mionší. Sám zastávám názor, že rozhodujícími faktory pro stávající udržení a do budoucna pro zvýšení podílu jedle u nás byly a budou především hospodářský způsob a stavy zvěře.

Obnovní doba

Dovolím si ještě názor na otázku obnovní doby u jedle. Jediný termín, který mne napadá, je termín „obnovní doba nepřetržitá“. A jsme opět u výběrného způsobu hospodaření. Pokud chceme úspěšně do budoucna zvýšit procento zastoupení jedle v našich porostech, zastávám názor, že právě ty tak široce diskutované podsadby jedle na vhodných stanovištích jsou tím rozhodujícím způsobem pro další zdárný vývoj této dřeviny v našich lesích. Ten, kdo v nedávné minulosti sázel jedli na holiinu v příměsí ostatních dřevin, je většinou silně zklamán. Jedle je pod útlakem ostatních rychleji rostoucích hospodářských dřevin. Mnohdy zbývá poslední možnost „záchrany“ takto obnovené jedle a tou je výřez konkurenčních dřevin (především buku), které byly často spolu s jedlí za nemalých finančních nákladů vnášeny do porostu.

Genetickou potřebu „stinnosti“ jedle v mládí lze v dnešních podmínkách naplnit především formou podsadeb. Jenom nesmíme spěchat. Doufám, že se již neobjeví termín „zajištění podsadeb jedle do 10 let“ tak, jak byl prezentován v nedávné minulosti jedním bývalým pracovníkem PŘ LČR, s. p. Opět zde musím připomenout slova Prof. Ing. Sanigy (Lesnická katedra Zvolen), který považuje odclonění podsadeb jedle po min. 20, lépe však po 30 až 40 letech za časově nejpříjemnější právě vzhledem ke geneticky daným nárokům jedle.

Jelikož procentické zastoupení jedle v našich porostech je minimální, kloním se k názoru ponechávání jedlových výstavků na pasekách. Jednak tímto krokem definitivně neničím genetický rezervoár jedle a zároveň jsem přesvědčen, že alespoň část těchto ponechaných jedlí vydrží jakožto dvougenerační dřevina až do doby mytní zralosti obnoveného porostu. Snad právě tyto jedle mohou v budoucnu částečně přispět k nastartování výběrného způsobu hospodaření na vhodných stanovištích. U LS Jablunkov se takto děje již několik let a kdyby nakonec vše skončilo úplně jinak, tak lze alespoň po určitý časový úsek využít ponechaných jedlí ke sběru semene a tím přispět k zachování širší genetické variability jedle.

Závěr

Závěrem bych chtěl říci, že snad mnohdy by mohlo stačit podívat se do zrcadla, které nám stále nastavuje sama příroda. Uznějme znovu tak dlouho známá fakta a skutečnosti o nárocích jedle. Toto by mělo být výzvou pro každého lesníka, nevzdávat to, ale pokorně přijmout fakt, že holt jedli nepřizpůsobíme vždy a všem požadavkům moderního člověka – lesníka.

Ing. František Lipowski, lesní správce, LS Jablunkov

Inspirace; foto: Petra Schindlerová
Z fotosoutěže ČSOP a LČR
Pohledy do přírody

Myslivost na očích

Ozbrojení brigádníci, bouchalové, opilci a další nepěkná přirovnání mířící na hlavy „lidových myslivců“ po každém drobném zaváhání či vážném provinění proti lidským, či přírodním zákonům, slyšíme stále častěji z médií. Myslivost je velká zodpovědnost a dřina, velká radost z malých věcí a často nepochopený zájem a záměr. Činnost, která začíná každého prvního ledna již po staletí a začíná zase každého prvního ledna.

Myslivost je zájem, koníček, denní myšlenka „pravého myslivce“. Ruku na srdce, kdo z nás se denně neproviní proti daným, zákony opředěným činnostem a ani se nad tím nepozastavíme. Každá uzavřená skupina lidí, ať jsou to myslivci, hasiči, sportovci či jiní, usiluje ve své činnosti o kvalitu, úspěch a uznání. A na konci takové práce předkládá konkrétní výsledky. Myslivci konkrétní výsledek nikdy nepoznají, nikdy nemohou říci, zda se postarali o svoji zvěř a přírodu dostatečně, zda nebylo třeba vyššího úsilí i ve chvíli, kdy všichni ve vysokém sněhu vyrazili založit krmelce, slaniska, zasypat do zásypů a vyčistit přístupové cesty.

Jen naivní myslivec, či laik si může myslet, že koncem a výsledkem dobrého mysliveckého hospodáře je silná trofej z honitby, prezentovaná na přehlídce. Česká krajina a příroda jsou tak místně různorodé, že i při sebelepším vůli a pracovitosti poctivých myslivců nedosáhneme na zlatou srnčí trofej tak, jako naši kamarádi o pár kilometrů dále. Jenže závist nejde ruku v ruce s pravými myslivci. Úživnost honitby, genetické založení zvěře, klid, dostatek krytiny i způsob zemědělského obhospodařování výrazně promlouvají do kvality zvěře, ať již trofeje či kondičně. Možná mají ve vedlejší honitbě silné trofeje, možná máme v naší honitbě zvěř silnější, v lepší kondici. Tak jako tak, máme všichni stejný záměr, pečovat o přirozeného návštěvníka naší krajiny tak, aby se zde cítil co nejlépe a bezpečně.

Musíme lovit, to nám ukládá zákon. Myslivec, opět ten „pravý“ uloví zvěř s rozmyslem, se všemi mysliveckými poctami, předpisově oblečen, vědom si zacházení se střelnou zbraní bezpečně, tak, aby neohrozil jiného účastníka v krajině. „Pravý nemyslivec“ bude střílet bez zábran, bez srdce, bez ničeho, z pocitu zabíjení. I tací se mezi námi vyskytnou a zákonitě brzy skončí. Pro ně je myslivost jen a jen lov. Je to ten samý člověk, který bezmyšlenkovitě ohrožuje lidi kolem sebe bezohlednou jízdou, člověk, který myslí jen na své „já“. Nikdy nepozná pocit nás myslivců nad novým životem v honitbě, nad plným krmelcem, nad zhasínajícím životem průběžného srnce, nad zapadajícím sluncem někde, kde na starém žebříku sedí náš kamarád a užívá si překrásné chvíle končícího dne v honitbě.

Velká, nebo malá je naše honitba. Ovlivněno mnoha faktory, rodilo se dílo, až se utvořil v krajině pomyslně uzavřený prostor, kterému se říká honitba. Nad řádným hospodařením bdí honební společenstvo se svým výborem a radou. Jemu se za své úspěchy i prohřešky zodpovídá uživatel honitby, myslivecké sdružení. A může se jmenovat Háj, Dubina či Buk. Všichni mají práva i povinnosti dané zákonem o myslivosti a jeho prováděcími vyhláškami a dbají o pořádek na svém „panství“ prostřednictvím mysliveckých strážů.

V zimě je prvořadým úkolem myslivce zajistit zvěři dostatek potravy, pro dobu strádání, kdy mráz a sníh znemožňují přirozenou obživu. Na řadu přichází kvalitní seno, luštěniny, řepa, mrkev a nepostradatelná složka potravy v tomto období, medikální sůl. Jakmile mrazy povolí, je třeba předkládat léčiva, zajišťující prevenci proti možným nemocem zvěře, dezinfikují se krmeliště, aby byla připravena na příští rok a nebudila v prostých návštěvnících pohoršení. Objevují se první mláďata a myslivci připravují políčka na novou úrodu. Průběžně loví zvěř, která je v daném období určena k lovu, tlumí zvěř škodnou i myslivosti škodlivou, jako jsou toulaví a zdivočelí psi a kočky.

Vrcholem první, lovecké části roku je polovina května, kdy jdeme ruku v ruce s patronem myslivců, Sv. Hubertem, do honitby, obeznávat samčí srnčí zvěř a provádět její průběžný odlov, podle předem stanoveného plánu chovu a lovu zvěře. Mezi tím již dozrávají ozimy, vojtěšky a času na lov ubývá. Přichází každodenní starost a dřina v honitbě. Volný čas pak trávíme po večerech nad rozpracovaným krmelcem, posedem, nebo novými stojany na sušení sena. I to je vizitka dobrého hospodáře. Kvalitní a funkční myslivecká zařízení.

Rok pomalu utíká, zásobníky s krmivem se plní, přichází období lovu drobné zvěře, společná, neformální setkání a radost nad pomyslnými výsledky hospodaření. Na honitbu se snáší melancholie podzimu a zimy. Krajina mění tvář a zahaluje se do hřejivého ticha. Klid narušují jen tóny mysliveckým písní na Poslední leč, kdy se s kamarády radujeme nad uplynulým, úspěšným rokem. Ráno stejně zase půjdeme ven, projdeme kolem lovecké chaty Hubertka, přidáme sůl do slaniska ve Flašnerce, zastavíme se ve Dvacítce a koukneme, zda není v Sádovce ryto od prasat. V noci při měsíčku vyrazíme na lov černých rytířů a vůbec nebudeme vnímat nechápavé pohledy našich blízkých, co že nás vede z tepla domovů do mrazivé zimy. My myslivci to víme.

><

Miloslav Louda

Střípky z Indonésie

Ostrovy Sumatra, Jáva a Kalimantan byly ještě před 18 000 lety spojeny přes Malajský poloostrov s Asií. V té době byla mořská hladina asi o 80 m níže než dnes a vrcholky hor byly pokryté ledovci. Přesto se Sumatra od nejvzdálenějšího Kalimantanu výrazně liší především po geologické stránce. Má protáhlý tvar ve směru jihovýchod-severozápad a přibližně středem prochází rovník. Od jihozápadního pobřeží se zdvíhá soustava pohorí až ke středu ostrova s několika dosud aktivními sopkami. Největší sopka Kerinci, 3805 m n. m. s posledním výbuchem v roce 1968, v současné době svoji aktivitu zvyšuje, proto úřady zakázaly na sopku výstup. Na Kalimantanu nejsou činné sopky a na povrch vystupují hlubinné vyvěřeliny, přeměněné horniny a zpevněné usazeniny. V tropickém podnebí Sumatry naprší 0,7 – 4 m/rok a je to méně než na Kalimantanu, který je pod větším vlivem fenoménu El Niño. Průměrné roční teploty na Sumatře se pohybují podle nadmořské výšky v rozmezí 18 – 26 °C.

Historie

Přibližně do 6. stol. n. l. na Sumatře převládalo kmenové zemědělské společenství a později zde vznikaly na různých místech malé státně organizované společnosti. Od konce 18. stol. převládl na pobřeží ostrova holandský vliv. Holanďané se z pobřeží příliš nevzdalovali. První ucelené informace o vnitrozemí přinesla až Sumatra Expedice z let 1877 – 1879, kterou organizovala Holandská geografická společnost. Sumatra byla dlouho málo zalidněná, pouze tak, jak to odpovídalo kmenovému společenství tedy pod 10 obyv./km². Teprve program indonéské vlády v minulém století na podporu přesídlování z Jávy přispěl k výraznému zvýšení populační hustoty. Do 12. století n. l. měl výrazný vliv buddhismus, poté se začal prosazovat islám, který dnes vyznává 90 % obyvatelstva. Nárůst populace se soustředil do měst a zemědělských oblastí a proto se na obtížně přístupném území zachovaly téměř nedotčené části divoké přírody i s velikými savci.

Stálé deště zvyšují vodu i v pralese; foto MVDr. Luděk Uzel

Přírodní podmínky

Stopy po sopečné aktivitě nalézáme téměř všude. Na téměř celém ostrově lze objevit v půdních profilech stopy po sopečném popelu, který výrazně zvyšuje úrodnost půdy. Díky tomu má Sumatra dobré podmínky pro vznik bohatých půd a s tím souvisí i rozvinutá zemědělská činnost. Vyjma severovýchodní bažinaté části je ostrov protkán poměrně hustou sítí cest, byť mnohdy obtížně sjízdných. Celkový dojem je takový, že jdete krajinou, jejíž údolí jsou intenzivně zemědělsky využívána, prudké svahy směrem k vrcholům postupně přecházejí na pastviny a teprve hřebeny hor jsou pokryty zbytky prořídých lesů.

Okolí jezera Tobo je zbavené lesů a na svazích je vidět pokusy o výsadbu borovic a několik měsíců po požáru (vypalování trávy); foto MVDr. Luděk Uzel

V rovinaté části Sumatry s hustou sítí řek se prudce zvyšuje využívání území ve všech přístupných částech především pro zemědělskou činnost. Proto Sumatra přestává být významným exportérem dříví a tento její výpadek je nahrazován z Kalimantanu. V přístavu Jakarta jsme viděli v jediném dni skládat z dvaceti menších lodí asi 8000 m³ velmi hrubě opracovaného převážně teakového řeziva a to nikoliv z blízké Sumatry, ale ze vzdálenějšího Kalimantanu. Tyto ne příliš kvalitně opracované a rozpraskané hranoly a prkna byly pravděpodobně z velké části nařezány pomocí jednomužných motorových pil.

Sumatra má rozsáhlé oblasti národních parků, ale podobně jako na Kalimantanu i zde v těchto chráněných územích byla vidět rozsáhlá těžba dříví. Viděli jsme však také zalesnění ekonomickými dřevinami (např. *Tectona grandis*, Eukalyptus, ale i skořicovníku nebo kaučukovníku) spojené s polářením. Technologie těžby je jednoduchá. Plocha zájmového území je rozčleněna do pracovních polí o několika hektarech. Tato pole jsou holosečně vytěžena, ekonomicky zajímavé sortimenty přiblíženy a odvezeny a zbytek včetně klestu je na pasece spálen. Holina je pak zalesněna v množství podle druhu dřeviny asi 500 – 1000 ks/ha. Obdobný způsob hospodaření lze nalézt i v české historii. Mezi stromky se poláří, viděl jsem nejvíce chilli papričku. Velmi často se používají pruhy folií o šířce asi 0,5 m, kde do otvorů uprostřed se sází cílová plodina.

Bohužel, téměř ve všech případech jsou řádky zakládány po spádnici i na prudkých svazích se sklonem kolem 70 %. Již při prvních přeháňkách po výsadbě vznikly kolem folií erozní rýhy až dvacet cm hluboké a to nebyly žádné prudké bouře. Bylo mi líto nádherné bohaté půdy, která skončí někde v moři. V Národním parku Kerinci* přibližují dříví z prudkých svahů i pomocí slonů. Je až obdivuhodné, po jak úzkých stezkách na

Holina v Národním parku Kerinci po provedené těžbě a přiblížení komerčních sortimentů; foto MVDr. Luděk Uzel

Jeden z největších květů na světě *Rafflesia arnoldi*;
foto MVDr. Luděk Uzel

prudkých svazích se dokáží sloni pohybovat s nákladem těžkého dříví. Bohužel jsme viděli jen stopy po slonech, nikoliv však slony při práci. Slony jsme hledali i u jezera Gunung Tujuh. Je to vlastně zatopený kráter ve výšce téměř 2000 m n. m. o ploše asi 14 km². Průzračná voda má kolem 20 °C, osvěží, ale na dlouhé koupání to není. Slonům se zdála voda zřejmě taky studená a již odešli.

Obyvatelstvo využívá pro zemědělské účely okraje Národního parku Gunung Leuser**. V parku u vesnice Bukit Lavang, kterou právě zčásti zničila povodeň, byla vidět malá políčka s různými plodinami, těžba kaučuku apod. Proti nežádoucí sklizni ovoce (např. duriam) opicemi chrání domorodci tyto plodinosné stromy tak, že přitlučou hřebíky plech kolem kmene v jeho dolní třetině a provedou okolo těžbu tak, aby cílové stromy zůstaly osamocené.

Produkce kaučuku a skořice

Sumatra patří mezi významné producenty přírodního kaučuku a skořice. Na rozdíl od zanedbaných plantáží na Kalimantanu jsme zde narazili na velmi intenzivně využívané kaučukovníkové plantáže. Vzhledem trochu připomínají nám známé topolové plantáže, a to i počtem sazenic na hektar a dobou obmýti. Kaučukovníky vydrží asi 60 let a vodní buvoli dokážou pod stromy vypást většinu buřene. Vlastní způsob těžby latexu je téměř stejný, jaký se u nás prováděl při těžbě pryskyřice z borovic***. Z 1 ha kaučukovníkové plantáže lze získat asi 30 kg latexu za měsíc v ceně asi 500 – 1000 irp/kg podle kvality, což je našich asi 1,5 – 3 Kč/kg. Takto obhospodařovaný strom s menšími přestávkami vydrží maximálně 50 let.

Co ještě lze spatřit? Skořicovníky, které dokáží přežít, ač jsou zbavené kůry (nám známá skořice) od paty stromu až do výšky

>>

Rýžová pole; foto MVDr. Luděk Uzel

1 m po celém obvodu kmene. Kolem jezera Tobu, byly již lesní porosty vykáceny a nyní zde zkoušejí rozsáhlé území zalesňovat rychle rostoucími druhy borovic. Cestou po Sumatře bylo vidět víc borových plantáží, ale na několika bylo vidět jejich poškození či úplné zničení požáry způsobené vypalováním trávy. K těmto plantážím, které vypadají jako les nebo lesní monokultury, má středoevropský lesák tendenci přistupovat z lesnického hlediska, ale místní obyvatelé k nim přistupují pouze ze zemědělského hlediska, prostě v tom vidí pole s rostlinami.

Komerční těžba dříví a využívání půdy zemědělstvím v národních parcích je veřejně známý problém popsáný i v některých publikacích, např. An Inside Look at the „Secret Valley“ of Sumatra od Joy Natividad, ale zdejší státní správa musí mít na věc evidentně jiný pohled než u nás, protože proti těžbě a následnému zemědělskému využívání půdy nejsou vidět účinná opatření.

Ostrov Siberut

Plochý ostrov Siberut asi 150 km jihozápadně od Sumatry je téměř celý prohlášen národním parkem s přírodním národem Mentawaiů. Zde jsou půdní podmínky odlišné od běžných poměrů na Sumatře. Podloží tvoří převážně chudé jílovité sedimenty v různém stupni zpevnění, našel jsem největší zpevnění tak začátek zbrzdění. Kameny z tohoto materiálu lze lehce řezat nožem, soudružností připomínají lesáckou křidu, lze jimi psát. To má za následek, že dešťová voda se pomalu vsakuje, převažuje povrchový odtok vody a veškerá půda je tím výrazně náchylná k erozi. I pěšinky od prasat na mírných vyvý-

šeninách byly výrazně erodované do hloubky až 0,5 m při šířce asi 30 cm. Po asi hodinovém odpoledním silnějším běžném dešti se do půl hodiny z malé stružky s 10 cm vody stal potok, kde jsme se brodili po pás ve vodě.

Kolem velkých, ale krátkých řek tohoto malého ostrova jsme viděli stopy po povodni. Voda zde rychle stoupla o několik metrů a stejně rychle opadla. Proto jsou břehy řek v jejich dolním toku vysoké až pět metrů. Spadlé stromy místy ucpaly koryto řeky a z eroze říčního koryta bylo vidět, že bylo v nedávné době přeplněné. Na odkrytých březích bylo možné studovat vrstvy sedimentů do daleké minulosti. Byly zde vidět černé zúrodňující tenké vrstvy sopečného popela doneseného z nedaleké Sumatry a bílé vrstvy, které pravděpodobně způsobil oceán. Tsunami asi zaplavovaly ostrov i v historicky známé době.

Díky chudé půdě a zřejmě i častým záplavám se zde nevyvinulo klasické zemědělství s rýžovými poli. Mentawaici se orientovali především na užitkové rostliny stromovitěho vzrůstu, zejména palmu ságovou a kokosovníky. Na silně erodovaných vrších a vzdálených místech ponechávají i další druhy stromů jako zdroj dřeva pro stavbu obydlí. Rostlinné společenství ovlivňují výsadbou nových ovocných dřevin, např. duriamu, a „probírkami“, kdy odstraňují konkurenční dřeviny. Půdu pod stromy stále prohledávají domácí volně puštěná prasata. Výsledkem této lidské činnosti trvající již nejméně 1000 let je specifická kulturní krajina. Domorodci možná díky historické zkušenosti, možná neuvědoměle, vytvořili na daném území poměrně stabilní přírodní prostředí poskytující jim sice malé, ale dostatečné zdroje pro přežití.

Ke zpestření jídelníčku si mohou Mentawaici ulovit některé savce z čeledi jelenovitých a drobné opice. Mnohé cestovní kanceláře zvou klienty na treky do místních „pralesů“ a běžný návštěvník ze Západu pro exotické rostliny nepozná, že se pohybuje v ovocných sadech nebo ve vychovávaných lesích s toulavou těžbou dřeva podle cílových tlouštěk. Tento dojem umocňuje i to, že zde nejsou klasická pole. Ta se začínají objevovat v okolí střediskových obcí v příbřežních oblastech vlivem civilizačních procesů. Zde také naleznete na krátkých prudkých svazích rozsáhlé holiny po těžbě stromů. Takto uvolněná plocha začíná sloužit jako pastvina pro dovezený dobytek (vodní buvol). To má za následek zvýšení plochy bezlesí, tedy zvýšení eroze a nestability prostředí.

V době, kdy píší tento článek, přišla zpráva, že i tento plochý ostrov byl opět po velmi dlouhé době těžce postižen tsunamí. Mám však za to, že lidé ve vnitrozemí díky „stromovité metodě“ hospodaření a relativní nezávislosti na vnějších zdrojích mají značnou šanci na přežití.

Příběh na závěr

Výstup na sopku Kerinci (Gunung Kerinci) začíná v oblasti rozsáhlých čajových plantáží****. Slibuje uvidět postupnou přeměnu lesního prostředí podle výškových vegetačních stupňů a vzhledem k převýšení i prověření vlastních schopností. Nejlepší je dosáhnout vrcholu ráno, dříve než sopku zahálí mlha. Proto je nutný dvoudenní výlet s přenocováním poblíž vrcholu. S přibývajícím výškou se postupně mění charakter lesního prostředí. Prostupný prales s velikány 60 – 80 m vysokými na začátku se začíná ve výšce kolem 2000 m n. m. podobat až

Polázení na prudkých svazích; foto MVDr. Luděk Uzel

na složení dřevin lužnímu středoevropskému lesu s výškou stromů do 40 m a stává se neprostupnější a neprůhledný a když se sníží výška stromů na dvacet metrů, jste v oblasti mlžného pralesa. Také všikot opic a zpěv ptáků již uslyšíte jen sporadicky. Hranici lesa tvoří rhododendrony ve výšce kolem 3000 m n. m.

Do těchto výšek nad hranici lesa, kde porost tvořily nízké keře pěnišníků jsme se k večeru dostali jen tři. Já Petr a Jana. Mě cestou ruply kalhoty tak šikovně, že z nich stały dvě nohavice visící na opasku. Jana měla domluveného nosiče, který nás měl dohonit s jejím batohem, ve kterém měl být stan pro čtyři osoby, voda a suché šatstvo pro Janu.

Byli jsme vysoko nad mraky a do západu slunce zbývaly asi dvě hodiny, když vyčerpanou Janu přepadla nezvladatelná zimnice. Ze svého suchého šatstva jsme jí tedy poskytli téměř vše, co jsme měli v batozích. V prohlubních okolo jsme našli trochu dešťové vody a tak jsme si udělali na ohýnku v ešusu dobré jídlo sestávající asi z deseti sáčků různých instantních polévek zahuštěné na kaši sušenými bramborami. Jana pokrm odmítla, vzala si jen trochu medu. Trochu nasyceni jsme dále čekali na nosiče, ale marně. Stáli jsme před rozhodnutím – sestoupit v noci do teplejších míst a snad se potkat s Janinými věcmi nebo přečkat noc na místě. Nad námi byla jasná obloha a myšlenka sestupu v noci a prodírání se houštinami s indisponovanou Janou a nejistým výsledkem se nám nezdála. Jestli je tam někde nosič, tak by nám měl vynést batoh se stanem na dohodnuté místo, cesta v noci dolů je horší než nahoru. A jestli níže není, pak je to skoro jedno.

Tak jsme se chystali přenocovat. Zaujali jsme polohu sendviče, pod sebou dvě alumatky, mezi sebe Janu, přes sebe kousek igelitu, nohy do batohu a pod hlavu plastovou láhev s medem. Začalo se silně ochlazovat. Mírný vánek měl v sobě něco z našeho zimního severáku. Jana pořád šeptala: „Přitiskni se víc, ještě víc...“ Víc už to nešlo. Jana žhnula jako kamínka, ale snad měla pocit chladu větší než já. Jak mi zadul „severák“ do díry v kalhotách a tak mi z této části těla začínaly vycházet nezvladatelné vibrace šířící se do celého těla. Bohužel jiného charakteru, než bych si přál. Hovor umklal a snažili jsme zaspát stále větší chlad, ale nedařilo se to. Náhle slyším podezřelý hluk. Rychle si sedám. Že by opožděný nosič? Podle zvuků se velký tvor prodírá hustými keři pěnišníků. Tygr, nosorožec nebo snad orang pendek*****? Ani v záři blesků není nic vidět.

Hlasitě mi cvakají zuby zimou a snad proto se šramot po chvíli vzdaluje. Pak se mi udělalo nevolno. Snad ne nějaká nemoc? Vstal jsem a zadíval se kolem. Nad hlavou zářilo nespočet hvězd a nebe jako by bylo stále blíž. Vynikala především Mléčná dráha. Přímo v nadhlavníku jsem rozeznal uprostřed nesčetných hvězdiček souhvězdí Orion a vedle souhvězdí Psa. Hledám další známá souhvězdí. Severní stranu však zakrývá kužel sopky a kouřová stopa ze sopečného dýmu. A co Jižní kříž? Ale obzor ze zbývajících tří stran obklopuje pás oblačnosti, ve kterém se co pět vteřin zableskne. Několik blesků za sebou ozáří mrak v popředí, který svým tvarem připomíná siluetu lidské hlavy. Je to snad znamení? Co nás čeká? Bouřka, sopečné plyny, zemětřesení nebo divá zvěť? Demonstrace mocných přírodních sil, vyčerpanost a utrpení výrazně zvyšuje či posouvá vnímavost smyslů a vyvolává zvláštní nesdělitelný pocit s jistou dávkou pokory. Co jsme proti těmto silám a nekonečnosti vesmíru, který se zde zdá být tak blízko?

Zadívám se v této nepopsatelné náladě na naše tábořiště. V záblescích pozoruji, že vítr odvál igelit z obou těl na zemi. Ani se nepohnuli. Jsou ještě naživu? Dostanu nápad celou scénérii zvčnit. Přijdu k Ludkovi: „Kde je kamera?“ Nic. Dotknu se ho. Je živý a něco zabručí. Kameru má v batohu pod hlavou. Tak to vzdávám. Zase se mi udělalo mdlo od žaludku, roztřásla mě zima. a tak jsem zatoužil po živočišném teple. Ale co, pokud mám skončit, tak alespoň v náručí ženy. Sebral jsem igelit, napil se medu a přitiskl k Janě. Zašeptala: „Víc...“. Poslechl jsem a zadíval na třpytící se hvězdy. Nad ránem jsem upadl do krátkého bezvědomí a pak jsem pod clonou dřímoty zaslechl hlas...

Poznámky k textu:

* *Kerinci Seblat National Park, 420 tis. ha, mají zde žít také nosorožci, tygři a divocí sloni, založený v roce 1982 ve střední hornaté části Sumatry.*

** *Gunung Leuser National Park, 900 tis. ha mají zde žít také nosorožci, tygři a divocí sloni, založený v roce 1980 v západní části Sumatry.*

*** *Stopy těchto aktivit lze nalézt ještě v oblasti Bzenecka.*

**** *Čajové plantáže Kayu Aro souvisle zaujímají 2600 ha, v průměrné výšce okolo 1500 m n. m.*

***** *Malý člověk, nebo krátký muž, něco jako místní Yeti, popisovaný domorodci a neúspěšně hledaný několika expedicemi.*

><

Ing. Přemysl Voborník, LS Telč

10. ročník lyžařských závodů lesníků České republiky

Ve dnech 13. – 16. 1. 2005 se konal jubilejní 10. ročník lyžařských závodů lesníků ČR. Závody, které se konají pod záštitou Sdružení pro sportovní aktivity lesníků – lyžařů (SPAL-L), letos organizačně zajistila Správa Krkonošského národního parku. Sponzory 10. ročníku byly: Lesy České republiky, s. p.; Skiareál Horní Mísečky, POPR, s. r. o., LTM Vrchlabí, s. r. o., František Marynka – KAMPA, CARELA, s. r. o., Roman Ševců – ZEPOS RS.

Čtvrtek 13. 1. 2005 byl určen k prezentaci účastníků k jednotlivým disciplínám (obřím slalomu, běhu na lyžích se střelbou a kombinací) a volnému tréninku.

V pátek 14. 1. 2005 se na sjezdovce v lyžařském areálu Horní Mísečky za polojasného počasí s občasnými sněhovými přeháňkami konal závod v obřím slalomu. Tratě obou kol byly výborně připraveny a i v průběhu vlastního závodu pracovníci KRNaPu prováděli úpravu svahu tak, aby všichni závodníci měli srovnatelné podmínky. V odpoledních hodinách probíhal oficiální trénink na běžeckých tratích a střelnici. Po večeri se konal ve společenské místnosti internátu Střední textilní školy v Jilemnici na těchto lyžařských soutěžích již tradiční lesnický večer.

V jeho průběhu seznámil ředitel Správy Krkonošského národního parku Ing. Jiří Novák účastníky nejen s problémy ochrany přírody v tomto národním parku, ale také o formách spolupráce s místními samosprávami i se sousedním Karkonoskim Parkem Narodowym na polské straně Krkonoš. O tom, že tato spolupráce probíhá na velmi vysoké úrovni nejlépe svědčí skutečnost, že

tyto dva národní parky na území Krkonoš získaly jako druhé v Evropě certifikát nadace EUROPARC Federation – jako přeshraniční park TRANSBOUNDARY PARC. Na závěr své přednášky dal pan ředitel účastníkům besedy několik typů na návštěvu zajímavých míst na české i polské straně Krkonoš.

V sobotu 15. 1. 2005 se konal na opět výborně připravených běžeckých tratích na Horních Mísečkách závod v běhu na lyžích se střelbou. Počasí bylo podobné pátečnímu, s tím rozdílem, že sněhových přeháněk bylo o něco méně. Na start jednotlivých disciplín se mezi 145 účastníků postavilo i 15 zaměstnanců (3 ženy a 12 mužů) našeho podniku z deseti organizačních jednotek.

V sobotu večer se v Jilemnici v zařízení Eurestu uskutečnilo slavnostní vyhlášení výsledků a zakončení letošního ročníku lyžařských soutěží. Ceny nejlepším třem závodníkům v jednotlivých kategoriích a disciplínách předávali ředitel Správy Krkonošského národního parku Ing. Jiří Novák a ředitel KL LČR Hradec Králové Ing. Štěpán Kalina.

Oficiální zakončení letošního ročníku lyžařských soutěží provedli ředitel Správy Krkonošského národního parku Ing. Jiří Novák a předseda SPAL-L Ing. Závěš Pexidr. Ve svých projevech ocenili výkony všech soutěžících a poděkovali sponzorům letošního ročníku. Po skončení vyhlášovacího ceremoniálu se závodníci i organizátoři mohli pobavit při volné zábavě na společenském večeru s hudbou a tancem.

Všem našim reprezentantům děkujeme za vzornou reprezentaci podniku na poli sportovním a těm úspěšným blahopřejeme k dosaženým výsledkům.

>>

Ing. Kamil Beznoska

Z našich zúčastněných pracovníků se na stupních vítězů umístili:

jméno	org. jednotka	umístění	disciplína	kategorie
Marcela Pinkavová	LS Vsetín	2.	obří slalom	ženy 21 – 30 let
Alena Hovadová	Kl H. Králové	1.	obří slalom	ženy 31 – 40 let
		2.	kombinace	
Alena Schindlerová	Ředitelství	1.	kombinace	ženy 41 – 50 let
		3.	běh se střílbou	
Jiří Beran	LS Rychnov n. K.	1.	běh se střílbou	muži 21 – 30 let
		2.	kombinace	
Michal Svoboda	LS N. Město n. M.	2.	běh se střílbou	muži 31 – 40 let
Petr Mencák	Ředitelství	1.	obří slalom	muži 41 – 50 let
		2.	kombinace	
Ing. Zdeněk Němec	LS Vsetín	1.	obří slalom	muži 51 – 60 let
		3.	kombinace	
Milan Matoušek	LS Bruntál	2.	kombinace	muži 61 – 70 let
		3.	obří slalom	
		3.	běh se střílbou	

Nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Poškození lesních dřevin

Hana Uhlířová, Petr Kapitola a kolektiv

Cílem barevného atlasu je pracovníkům v lesním hospodářství i široké veřejnosti se zájmem o les usnadnit orientaci při zjišťování příčin poškození lesních dřevin. Hlavním tématem příručky jsou poškození novodobého typu, která na lesních dřevinách vznikají působením antropogenních vlivů v posledních desetiletích, zejména v důsledku rozvoje průmyslu a dopravy. Jsou uvedeny také příklady poškození dalšími abiotickými vlivy, především povětrnostními. Pro ucelenost byl do publikace zahrnut i výběr příznaků poškození působených důležitými nebo nápadnými biotickými činiteli (hmyzem, houby, obratlovci) a stručná charakteristika uváděných dřevin. Jednotlivé příznaky poškození, příčiny a okolnosti jejich výskytu jsou popsány v textovém doprovodu barevných fotografií, které jsou sestaveny podle jednotlivých druhů jehličnatých a listnatých dřevin. Jde převážně o původní fotodokumentaci autorského kolektivu. V publikaci jsou znázorněny zejména takové symptomy poškození, které se vyskytují často, jsou nápadné anebo se dají snadno zaměnit za poškození způsobená jinými faktory.

Vyd. nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce ve spolupráci s MZe ČR a VÚLHM, Kostelec nad Černými lesy, 2004 (zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Státní správa týkající se lesů: část II. – Úkoly pověřených úřadů obcí s rozšířenou působností

Sborník referátů a diskusních příspěvků z VI. Sněmu lesníků České republiky, Hradec Králové, 4. 4. 2003.

Vyd. Česká lesnická společnost v nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy, Praha, 2003 (darováno Českou lesnickou společností, Praha, technické knihovně LČR HK)

Lov: Historie – Zbraně – Zvěř

(z německého originálu „Die Jagd“ z roku 2004)

Kurt G. Blüchel

Lov je jeden z nejstarších kulturních a sociálních jevů lidstva. Přežití našich předků záviselo dlouho rozhodujícím způsobem na přesném pozorování přírody. Inspirováni životními zvyklostmi a loveckým chováním zvířat vyvíjeli lidé stále dokonalejší zbraně a metody, aby se uplatnili proti svým konkurentům ze světa zvířat. Nezbytnost lovit ve skupině podporovala sociální struktury a rituály, které vedly k osobitým společenským formám. Zbraně, oděv, ale i ušlechtilí psi a lovečtí dravci, kteří sloužili lovcům jako pomocníci, se stali symbolem společenského postavení. Nesčetné písemné a obrazové doklady ze všech období a kultur do dnešních osvědčují trvalý význam lovu, přestože se jeho původní smysl opatrování potravy již dávno vytratil.

Velkoformátová reprezentativní publikace, která je výsledkem autorské spolupráce významných odborníků několika odvětví, v samostatných statích ukazuje, jakými proměnami lovectví procházelo od pravěkých lovců, kteří lovili, aby uživilí svůj kmen, přes okázalé dvorní hony, jež byly pouze předmětem zábavy a výrazem společenského postavení feudála, až po dnešní myslivce, jejichž předním úkolem se stalo racionální

a trvalé využívání obnovitelných přírodních zdrojů, mezi něž zvěř, předmět lovu, patří. Více než 1200 ilustrací poskytuje rozsáhlý přehled o všech aspektech lovu a myslivosti. V kulturněhistorické části jsou zachyceny umělecké poklady a hodnoty: od prvních dochovaných výtvarů – asi 30 000 let starých plastik ze slonoviny a jeskynních maleb – přes doklady lovem nadšeného středověku, jako je slavná sokolnická kniha Friedricha II., až k nádherným malbám novověku. Také skvostná lovecká sídla a zámky vybudovali a vyzdobili přední umělci své doby.

Druhá část knihy je věnována zvěři, jejímu přirozenému prostředí a dnešnímu lovu. Brilantní barevné snímky poutavě zachycují loveckou strategii sokola, klíčujícího zajíce, mimiku hrozcícího vlka, taneční krok tetřevů. Tyto a jiné divy přírody jsou zpřístupněny čtenáři trpělivým a citlivým okem fotografa. Pestré informace z kulturní historie a biologie zvěře jsou provázeny více než stem map rozšíření jednotlivých druhů. Příspěvky o plemenech loveckých psů, o lovech s kamerou a o zvěřinové kuchyni uzavírají knihu v jedinečné kompendium, které bude zajímat nejen myslivce, ale i všechny přátele přírody.

Vyd. Nakladatelství Slovart, s.r.o., Praha, 2004

(zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Myslivost. O zvěři, lovu a zákonech

František Kolda a kolektiv

Hlavním tématem této publikace, která však není určena jen myslivcům, ale všem milovníkům naší přírody, je oblast myslivosti, ať už máme na mysli jednotlivé druhy zvěře, ať se zamýšlíme nad problematikou jejího lovu z hlediska praktického nebo etického, ať zvažujeme možnosti ochrany zvěře i přírody a nebo ať pátráme v textech příslušné legislativy.

Vyd. Nakladatelství Plot, Praha, 2004

(zakoupeno v Lesnické práci, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy, pro technickou knihovnu LČR HK)

Myslivost: Encyklopedie lovu, zbraní, zvěře a loveckých psů

(z francouzského originálu "Encyclopédie de la chasse" z roku 1996)

Pascal Durantel a kolektiv

Výpravná kniha obsahuje popis chování, prostředí i způsobu lovu mnoha druhů zvěře od kachny až po divočáka. Čtenář se dozví, jaké techniky lovu se hodí do lesa, na rovné pláni, do hor nebo do oblastí mokřadů. Kniha se zabývá i biologií jednotlivých druhů, funkcí ekosystémů a péčí o zvířecí populace. Lovec by neměl z přírody jen kořistit – měl by přispívat k ochraně přírody, stát se zodpovědným hospodářem. Dílo vytvořila skupina francouzských odborníků, a odráží tedy realitu lovectví ve Francii. Čeští zájemci zde naleznou mnoho zajímavých informací o lovu zvěře, která se u nás nevyskytuje, i o typech prostředí, za kterými musíme vyrazit za hranice – ať už to jsou vysokohorské oblasti či naopak mořská pobřeží. To vše dokládá vedle zajímavého textu také 550 fotografií a více než 100 kreseb.

Vyd. Fragment, Havlíčkův Brod, 2004

(zakoupeno v síti knihkupectví pro technickou knihovnu LČR HK)

Dravci Evropy: Biologie – Početnost – Ohrožení

(z aktualizovaného 3. vydání německého originálu “Greifvögel Europas“ z roku 2002)

Theodor Mebs

Kniha představuje všech 39 druhů dravců žijících v Evropě. Seznamuje s dosavadními poznatky o jejich vzhledu, výskytu a rozšíření, hustotě osídlení, velikosti jejich revírů, způsobech lovu a potravě, rozmnožování, tazích, úmrtnosti a nejvyšším dosaženém věku. Mapy zobrazují hnízdní rozšíření v Evropě. Podrobně je popsána početnost a ohrožení. 151 věrných barevných snímků a další věrné barevné i černobílé ilustrace, především letové siluety, pomáhají určit druh a nabízejí nevšední pohledy do života a chování dravců.

Vyd. Mgr. Jiří Černý – Vydavatelství Víkend, Praha, 2004

(zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Lesní mimičarování aneb Lesní čarování pro nečtenáře

Blanka Ponižilová

Publikace je hrou na divání se kolem sebe a odhalování lesních tajemství, čar a kouzel. Děti ve věku 4 – 8 let při práci s ní potřebují k ruce někoho většího, kdo jim přečte texty, které přeče jen nešlo úplně vynechat.

Vyd. Rezekvítek, Brno, 2004

Publikace byla vydána za finanční podpory Lesů České republiky, s. p., a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. (přiděleno technické knihovně LČR HK)

Rybářství ve volných vodách

Zdeněk Adámek a kolektiv

Odborná publikace, která vznikla ve spolupráci se Střední rybářskou školou Vodňany, se zabývá charakteristikou jednotlivých druhů volných vod, metodami produkce násad pro jejich zarybnění a zásadami jejich obhospodařování, kontrolou jakosti povrchových vod, sportovním rybolovem a jeho významem.

Vyd. EAST PUBLISHING, a. s., Praha, 1997 (2. vydání)

(zakoupeno ve Střední rybářské škole Vodňany pro technickou knihovnu LČR HK)

Nemoci sladkovodních a akvarijních ryb

Jindřich Čítek, Zdeňka Svobodová a Jan Tesářík

Odborná publikace, která vznikla ve spolupráci se Střední

rybářskou školou Vodňany, se zabývá preventivními opatřeními proti onemocnění ryb, posuzováním příznaků onemocnění ve vztahu k životnímu prostředí ryb. Dále publikace uvádí údaje potřebné pro stanovení diagnózy a používané terapeutické postupy.

Vyd. Informatorium, Praha, 1997 (2., aktualizované vydání)

(zakoupeno ve Střední rybářské škole Vodňany pro technickou knihovnu LČR HK)

Hydrobiologie

Pavel Hartman, Ivo Přikryl a Eduard Štědronský

Odborná publikace, která vznikla ve spolupráci se Střední rybářskou školou Vodňany, se zabývá základními vlastnostmi vodního prostředí, hlavními zástupci sladkovodních organismů, ekologickou hydrobiologií, potravními řetězci a chovem přirozené rybí potravy, odpadními vodami, právní ochranou vod a vyšetřováním odpadních vod. V závěru publikace jsou připojena praktická cvičení.

Vyd. Informatorium, Praha, 1998 (2., přepracované vydání)

(zakoupeno ve Střední rybářské škole Vodňany pro technickou knihovnu LČR HK)

Zpracování ryb

Miroslav Merten

Odborná publikace, která vznikla ve spolupráci se Střední rybářskou školou Vodňany, se zabývá významem zpracování sladkovodních ryb, hodnocením vstupní suroviny pro zpracování ryb, popisem změn v mase po zabíjení ryb, posuzováním čerstvosti ryb, vlivem prostředí chovu ryb na kvalitu rybího masa, ochranou zvířat proti týrání, nežádoucími změnami potravin, hlavními způsoby konzervace rybího masa, schématem technologické linky na zpracování ryb, strojním vybavením zpracování ryb, technologickými postupy opracování ryb, hlavními výrobky, obalovou technikou a značením výrobků z ryb, zpracování ryb, zákonem o potravinách, posuzováním shody, zákonem o veterinární péči a dalšími zákony a předpisy, stanovením a kontrolou kritických kontrolních bodů, produkcí biopotravin.

Vyd. nakladatelství Informatorium, Praha, 2002

(zakoupeno ve Střední rybářské škole Vodňany pro technickou knihovnu LČR HK)

XX

Prezentace výsledků výzkumu VÚLHM, VS Opočno

Dne 25. ledna 2005 se uskutečnil v Bělé pod Pradědem pracovní seminář „Prezentace výsledků výzkumu VS Opočno“ zorganizovaný Lesy ČR, s. p., lesní správou Jeseník, Jesenickou lesnickou společností a Výzkumnou stanicí Opočno. Semináře se zúčastnilo celkem 45 posluchačů z řad pracovníků LČR (37), OLH soukromých majetků (3), dodavatelské firmy CE WOOD, a. s., (2) a státní správy MÚ Jeseník (3). Přednášející RNDr. Marian Slodičák, CSc., Ing. Jiří Novák a Ing. Dušan Kacálek seznámili účastníky

semináře se současnými poznatky v zalesňování zemědělských pozemků a výchově smrkových porostů zejména s ohledem na jejich produkci, zdravotní stav, stabilitu a ekologickou funkci. Seminář, z něhož obdržel každý účastník sborník přednášek, byl všemi účastníky hodnocen velmi kladně.

XX

Ing. Jaromír Latner, CSc., lesní správce

Mezinárodní lesnický veletrh ELMIA WOOD 2005 se bude konat v avizovaném termínu

Lesnické veletrhy, kde přímo ve vybraných lesních porostech jsou připraveny praktické ukázky práce nejnovější lesnické techniky, se těší stále větší oblibě u široké lesnické veřejnosti, což dokázala minulý rok mimo jiné i vysoká návštěvnost veletrhu KWF Tagung v německém Groß-Umstadt.

Také lesnický veletrh ELMIA WOOD pořádaný ve čtyřletém intervalu ve jihošvédském Jönköpingu je již tradičně úspěšnou světovou lesnickou výstavou. V roce 2001 zde na ploše 150 ha představovalo své technologie 482 vystavovatelů z 23 zemí světa, kde nechybělo ani zastoupení zámořských firem z USA a Kanady. Akci shlédlo celkem 54 369 návštěvníků.

Letošní ročník se bude konat ve dnech 1. – 4. června 2005 v Jönköpingu na původně určené lokalitě navzdory tomu, že 8. – 9. ledna se Švédskem přehnala silná vichřice, která v zemi způsobila nejhorší polomy za posledních 100 let. Předváděcí plochy však naštěstí nebyly touto vichřicí výrazně poškozeny a návštěvníci tak uvidí ve vybraných lesních porostech při práci harvestory, vyvážecí soupravy, stroje na zpracování těžebního odpadu, speciální traktory a další zajímavou techniku.

Zimní kalamita ve Švédsku, při níž bylo vyvráceno cca 75 milionů m³ dříví, se nepochybně stane jedním z hlavních témat veletrhu Elmia Wood 2005. Každý, kdo výstavu navštíví, neprohloupí, už jen proto, že nikde jinde v dostupném regionu na dlouhou dobu nebude mít možnost porovnat přímo v akci celou plejádu nejnovějších lesnických strojů a zařízení, navíc v podmínkách vysoce ziskového severského lesního hospodářství.

>>

Více informace získáte na www.elmia.se/wood
Oficiální zastoupení v ČR:
Agentura J. H. Com, s. r. o., Mgr. Nataša Raeová,
mobil: 607 173 466

Fotosoutěž – Pohledy do přírody

Za tímto názvem se skrývá zajímavá příležitost pro všechny obdivovatele přírody, kteří dokáží jít životem a nejen vnímat krásu kolem sebe, ale mají schopnost ukázat ji i ostatním. Již 9 let tato soutěž s mezinárodní účastí (jako téměř jediná výrazně orientovaná na tuzemskou přírodu) úspěšně košatí a je poměrně přirozené, že jejím hlavním pořadatelem je článek Českého svazu ochránců přírody, který má programově nejbližší jak k přírodě, tak i k mladé generaci.

Přes nesmělé začátky se „Pohledy do přírody“ již přehouply, výstavy z uzavřených ročníků postupně putují po celé republice (loni např. na výstavišti Černá louka v Ostravě, ve Vlašimi, Praze, Dobřanech, Sázavě, Chrudimi,...). Vyrůstající úroveň soutěže také napomáhá stabilní odborná porota, poměrně stálý okruh „soutěžících“ a možná i zdařilá prezentace ve specializovaném časopise Magazin fotografie. A samozřejmě i výrazná podpora od Lesů ČR, s. p., které mají pro účastníky vždy připraveny zajímavé odměny v rámci dlouhodobé smlouvy o spolupráci s ČSOP.

V právě ukončeném ročníku všechna vyhlášená témata (Duše stromů, Moudrost lesa, Les v krajině a Člověk v lese) opět úspěšně oslovila širokou veřejnost a tak mezi 280 snímky od 64 autorů bylo chvílemi opravdu těžké vybírat (ukázky oceněných prací jsou na www.smop.cz v sekci „Fotosoutěž“). Navíc je soutěž otevřená i nejmladším fotografům (věkové kategorie do 12 let, od 13 do 18 let a nad 18 let), takže se hojně účast-

ní i členové různých fotokroužků při školách. Na druhou stranu, zaslané práce „těch starších“ dosahují velmi vysoké úrovně. To ostatně můžete sami posoudit na ukázkách prací otištěných v tomto čísle Lesu zdar.

Počátkem tohoto roku byl vyhlášen další ročník soutěže s těmito tématy: 1. Česká krajina, 2. Mikrokosmos, 3. Jak se do lesa volá, 4. Živá voda. Máte-li schopnost vnímat krásy přírody kolem vás neváhejte, uzávěrka je až 15. října 2005 a tak vám vůbec nic nebrání v účasti. Těšíme se na vaše práce.

>>

Michal Kulík

Fotografickou soutěž „Pohledy do přírody“ pořádá Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, v posledních pěti letech za významné podpory Lesů České republiky, s. p., a též Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (tato akce je zařazena do seznamu „soutěží doporučených k účasti žáků a studentů škol“). Veškeré informace lze získat na adrese či internetových stránkách pořadatele: SMOP ČSOP, poštovní příhrádka 447, 111 21 Praha 1, CDM@smop.cz, www.smop.cz.

V měsíci únoru oslavili významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

2. 2.	Václav Kusbach	LS Klášterec n. Ohr.
2. 2.	Zdeněk Mucha	LZ Židlochovice
6. 2.	Miloš Vichr	LS Ledec n. S.
6. 2.	Jiří Straka	LZ Kladská
11. 2.	Marie Grulíková	LS Bystřice p. H.
13. 2.	Alena Sedláčková	LS Loučná n. D.
13. 2.	Jiří Čermák	LS Nasavrky
16. 2.	Robert Kroupa	LS Vodňany
23. 2.	Božena Bartelová	LZ Židlochovice

Šedesátiny

1. 2.	Rudolf Pernica	LS Krivoklát
5. 2.	Jan Lehoczký	LS Františkovy Lázně
14. 2.	Oldřich Unar	LS Vsetín
16. 2.	Karel Brandejs	LS Dvůr Králové
17. 2.	Josef Kalina	LS Náměšť n. Osl.
18. 2.	Karel Soukup	LS Přimda
21. 2.	Jan Jára	KI České Budějovice
26. 2.	František Beran	LS Nasavrky

Všem jubilantům blahopřejeme a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti.

Střední lesnická škola a Vyšší odborná škola lesnická Trutnov

Střední lesnická škola v Trutnově dává na vědomí, že od 1. 9. 2005 bude otevřeno dálkové studium. Veškeré informace můžete získat na tel. č. 499 811 413 a nebo přímo na webových stránkách školy

Adresa: Lesnická 9, 541 11 Trutnov, tel. 499 811 413, fax 499 811 414; IČO 60153296
e-mail: sls@slstrutnov.cz, internetové stránky: www.slstrutnov.cz

**CELOROČNĚ VYKUPUJEME
PILAŘSKOU KULATINU:**

MATRIX, a. s.
Třebešov 1,
516 01 Rychnov nad Kněžnou

**DUB
SMRK
MODŘÍN**
A, B, C, D podle:
Doporučených pravidel
pro měření a třídění
dříví v ČR
vydané v roce 2002

tel.: 00420 494 384 593
fax.: 00420 494 384 604
mobil.: 00420 777 712 709
e-mail: matrix@worldmail.cz
web: www.matrix-as.cz

**Wood
MATRIX®
a. s.**

Kompletní nabídka mechanické ochrany lesa

- lesnická a průmyslová pletiva pro lesní hospodářství a chov zvěře
- individuální ochrana (drátěná i plastová)

množstevní slevy

SILVACO, a. s., Na Křečku 365, 109 04 Praha 10, fax: 274 865 119, tel: 272 083 127-9, e-mail: objednavky@silvaco.cz
www.silvaco.cz

TAXACE A MĚŘENÍ

- pásma
- průměrky
- dálkoměry
- sklonoměry
- výškoměry
- a další taxační a optické pomůcky

Všechna námi nabízená měřidla dodáváme na požádání zákazníka zkalibrovaná včetně kalibračního listu

SILVACO, a. s., Na Křečku 365, 109 04 Praha 10, fax: 274 865 119, tel: 272 083 127-9, e-mail: objednavky@silvaco.cz
www.silvaco.cz

Pomáháme lesům růst

spotřební materiál pro les

- chemické přípravky a aplikační technika pro ochranu lesa a v lesních školkách
- pletivo a individuální ochrana (drátěná a plastová)
- ochranné oděvy, obuv a pomůcky
- oděvy pro lesníky, myslivce a volný čas
- lesnické potřeby a pomůcky (pro označování, taxaci a měření, tiskopisy, svodnice vody, vázací materiál, ...)
- potřeby pro školkaře (substráty, obaly, stínovky, ...)

ostatní spotřební materiál

ruční a motorové nářadí pro les a zahradu

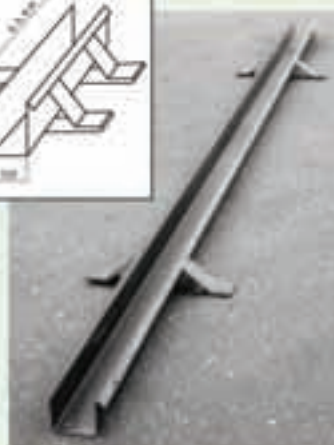
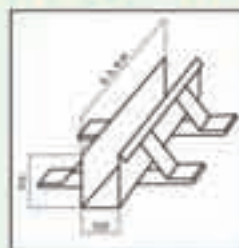
Barvy SOPPEC

Již více než 10 let dodává společnost SILVACO, a. s. na český trh francouzské značkové barvy SOPPEC.

Ocelové svodnice SILVACO

- svodnice umožňují bezproblémový provoz veškerých dopravních prostředků
- několik variant svodnic pro různé konstrukční situace a různé požadavky našich zákazníků
- všechny typy svodnic také ve variantě B s patkami do betonu, vhodné do asfaltovaných a betonem zpevněných cest
- standardní délky vyráběných svodnic 2, 3, 4, 5 a 6 metrů (na přání zákazníka individuální délky zaokrouhlené na 0,5 metru)
- svodnice dodávány bez povrchové úpravy, na přání zákazníků možno zajistit povrchovou úpravu žárovým zinkováním
- průmyslová práva na výrobu svodnic, vydáno prohlášení o shodě

SILVACO, a.s., Na Křečku 365, 109 04 Praha 10
fax: 274 865 119, tel.: 272 083 127-9, objednavky@silvaco.cz
www.silvaco.cz

KOMPLEXNÍ NABÍDKA • DOPRAVA ZDARMA • KATALOG ZDARMA

CO ZBÝVÁ DODAT?

Únor...

jsem vždycky vnímal daleko mrazivěji než leden. Snad ve mně to „r“ na konci budilo respekt. Možná více, než v předchozích zimních měsících, dýchal jsem do zkřehlých prstů nad ránem, kdy moje oči spočívaly na újedi a uši netrpělivě čekaly na křupnutí sněhu. Jako nejlíbeznější tóny hudebního nástroje zněly mi lehké kroky nočního lišáka. Veškerý chlad byl ten tam, kdy se na měsíčkem osvětleném, přemrzlém sněhu, objevili divoáci. Bušící srdce okamžitě rozpohybovalo celé tělo, zmizelo mravenčení v konečcích prstů a Vstávám od praskajícího krbu, pohlédnu na zbraně kňoura, které mě na chvíli vrátily o pár dní zpět do mrazivé noci a pojedou zase o kus dál se svojí Nivou vyprávět únorový příběh lesa.

Do lesa se vrátila zima. Občas se to stává, že vrcholí metelice ve druhém měsíci roku a zdání, že máme v lednu vyhráno je klamné. Jen občas, když se otočí vítr, proudí od jihu lesním průsekem teplý vzduch.

Přes cestu mi přesazuje srnec. Železný vetřelec nebudil v tomto tříletém mládenci důvěru a raději volí bezpečí čerstvě zachumelené smrkové mlaziny. Na hlavě už se mu nesměle objevuje nová koruna. Do května ještě stihne vytlouct paroží na některém smrčku vyrostlém z přirozeného zmlazení a potom nám ukáže, jak k němu byla příroda

štedrá a potkáme ho na tomto místě i za rok, jako nadějněho, silného šesteráka, pěkně perleného, s bílými konci výsad, hrdě se nesoucího, jako by věděl, že nositelem kvality srnčí zvěře v revíru, bude po několik let právě on.

S tímto nevyřčeným přáním se loučíme. Mé myšlenky dnes bloudí úplně po druhé straně lesa v místech, kde stával kdysi starý, mohutný dub. Tam, symbolicky kolem něj, v roce kdy stáším a větrem padl, počali lesníci i myslivci pohrřbávat své čtyřnohé kamarády. Vznikl zde psí hřbitov. Bez fár, bez dlouhých řečí, loučí se zde již po léta chlapi z lesa se svými kamarády. Sami, aby nikdo neviděl na tvářích těchto chlapíků stékající krůpěje smutku. Správný chlap se za své slzy nestydí, jen chce být v ten poslední den s kamarádem, který mu po léta věrně sloužil, sám.

Zastavuji na pevné cestě a dál jdu vysokým sněhem po svých. Les spí pod sněhovou peřinou a bílá nadílka zakryla i malé mohyly. Žádné kříže, ani květiny, jen krátká zastávka a zavzpomínání těch, co zde zanechali kus svého já. Ze starého dubu zde zůstalo již jen pár polen a vykotlaný pařez, který by posloužil jako stůl pro velkou hostinu.

Pohled na něj, vrací mi příhodu z loňského roku, kdy jsme s kamarády myslivci rožnili na „Hubertce“ sele. Příkládalo se dubovými polínky ze starého dubu. Jen můj pes Dak byl celý ten den nějaký nespůj a k ohni se ani nepřiblížil. Možná v jeho plamenech poznával psí kamarády, se kterými ještě nedávno sváděl tuhý boj při donášce zvěře, možná se jenom bál ohně. V každém případě, dnes se mnou v lese není. Má ještě hodně času na loučení.

V lese se pomalu rozednívá a pobouzí se nový den. Bude krásný a jako každý předtím, jenom jediný.

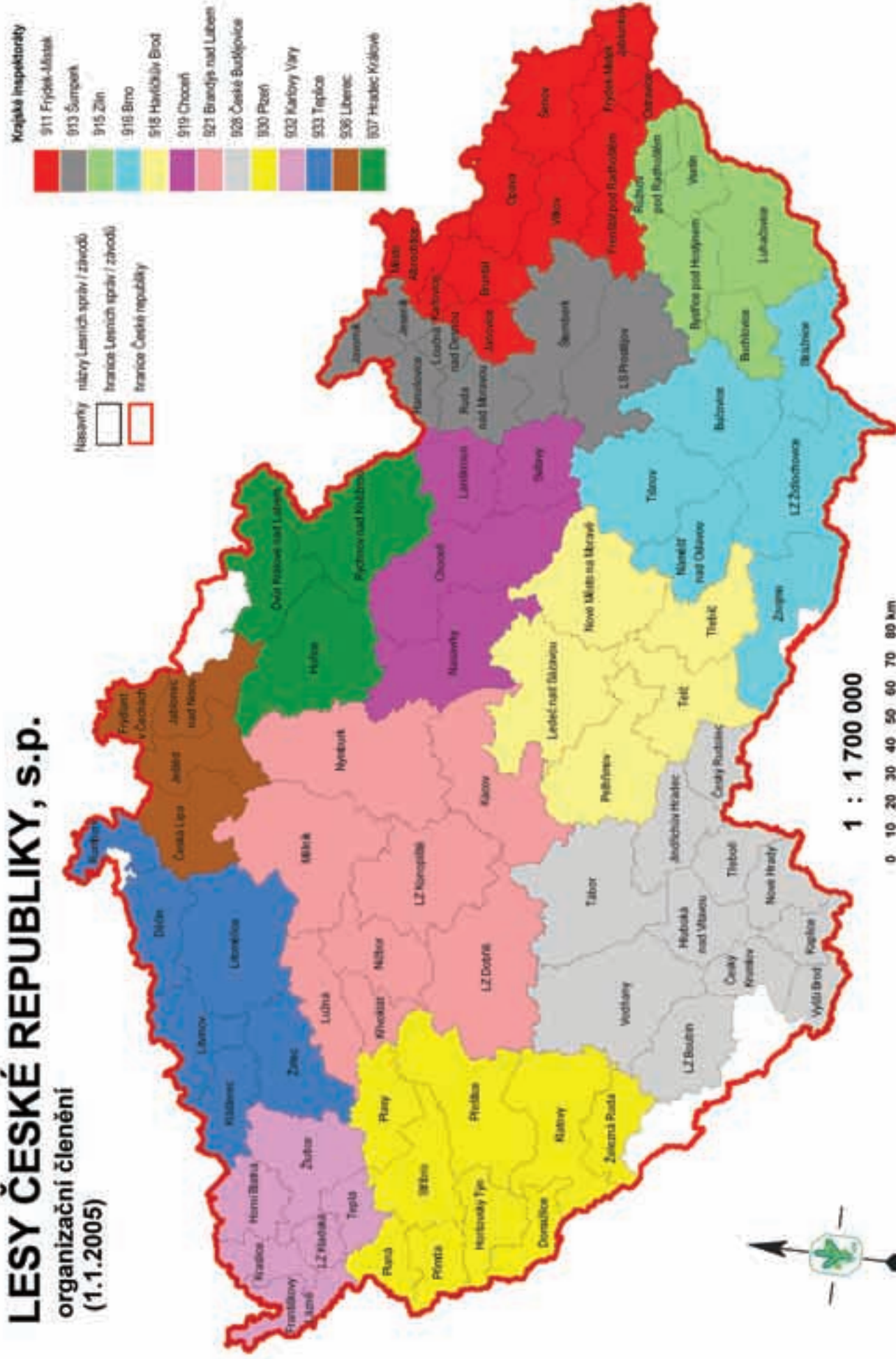
»

Ing. Miloslav Louda

LESY ČESKÉ REPUBLIKY, s.p.

**organizační členění
(1.1.2005)**

1 : 1 700 000

2005

ROK LÍPY

Lesy k užívání, lesy k užítku